

ACCIÓ,
FE I
INSPIRACIÓ

Salillum

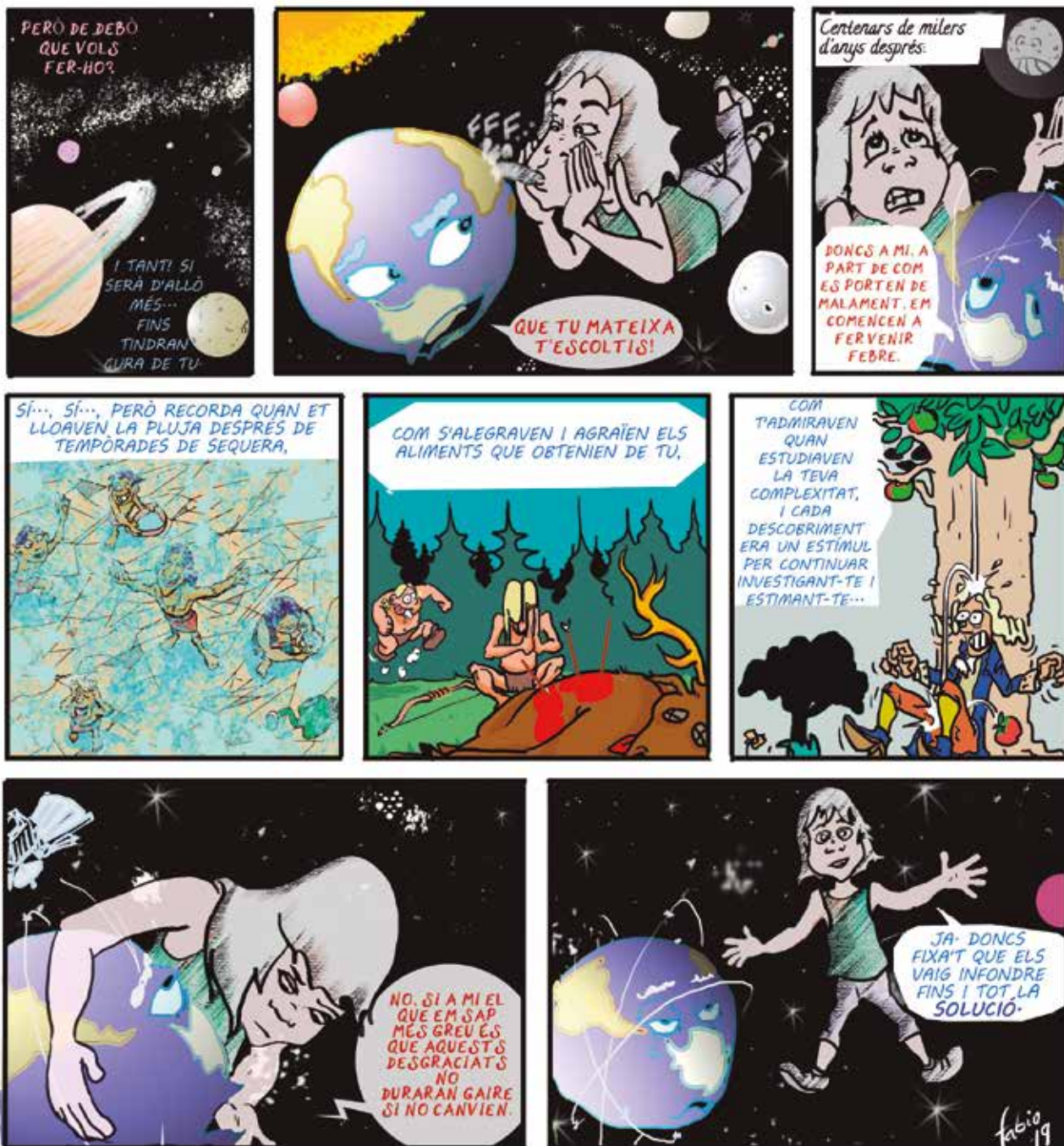
5€

ACO
ACCIÓ
CATÒLICA
OBRERA

10
tardor-hivern2019

Entrevista a Gabriela Serra, activista i Il·luidadora

«Entre la gent més coherent, que malgrat tot continua, hi són els cristians de base»

SUMARI SALILLUM 10

3 - EDITORIAL AFAIÇONAR LA PERSONA SEGONS EL CRIST 4 - ENS HI ENDINSEM EL NOSTRE PARE ENS MOU A LA CONVERSIÓ ECOLÒGICA INTEGRAL 9 - A PEU PLA PER QUÈ LLEGIR LA BÍBLIA AVUI? 10 - INSPIRACIÓ ENTREVISTA A GABRIELA SERRA	16 - COMPARTINT ACO RECORDANT EL MEU PARE 20 - INTERNACIONAL LA PAU A COLÒMBIA: ON ANAVA I ON ÉS 23 - DOSSIER 25 ANYS DE «LA PASTORAL OBRERA DE TOTA L'ESGLÉSIA» 28 - L'EVANGELI ÉS VIDA DEIXEBLES A L'ESCOLA DE L'AMOR	30 - L'ESGLÈSIA ES MULLA TEIXINT SOMNIS, TRANSFORMANT EL MÓN 33 - RETALLS VARIATS 34 - GERMANS EN CAMÍ QUAN L'ESGLÈSIA ES TORNA VERDA 36 - ALTERECONOMIA MENÚS SALUDABLES I SOSTENIBLES A L'ESCOLA

N. 10

REVISTA D'ACCIÓ, FE I INSPIRACIÓ

TARDOR-HIVERN 2019, 5 €

Salillum és una publicació semestral d'Acció Catòlica Obrera que informa sobre temes vinculats amb l'Església de Jesús i el món del treball i que es distribueix entre la militància, simpatitzants i subscriptors. L'opinió d'ACO la trobareu a l'editorial, la resta d'opinions seran responsabilitat de les persones entrevistades o autors dels articles.

Editor: Acció Catòlica Obrera.
C/ Tapioles, 10. 08005 Barcelona.
T. 93 505 86 86. www.acocat.org.

Consell de redacció: Elvira Aliaga, Joan Francesc Cànovas, Quim Cervera, Ton Clapés, Montse Forcadell, Joan Manel Mayordomo, Joan Andreu Parra

Consell editorial: Fina Faidella, Sonia Herrera, Josep Pascual, Mercè Solé, Xavier Such

Col·laboradors: Maria Bargalló, Sonia Carralafuente, Patricia Hevia Colomar, Jaume Ribas, Pepe Rodado, Xavier Such

Rúbrica: Mar Pérez i Díaz

Fotografia portada: Joan Andreu Parra

Fotografia contraportada: Marc Espín

Fotografies: Mingo Venero

Il·lustració: Fabio Almeida

Correcció lingüística: Josep Pascual

Traducció: Helena Antó, Ignasi del Blanco, Ramon Porti, Conxi Yuste

Disseny original: David González

Maquetació: Enric Vidal

Impressió: Cevagraf, sccl

Dipòsit legal: B1782-2015

ISSN: 2385-5762

ACCIÓ CATÒLICA OBRERA

Afaïçonar la persona segons el Crist

Les cristianes i els cristians tenim un gran Mestre, Jesús. La vida del Crist que ens revelen les Escriptures, tot i que curta, ens posa sobre la taula quines van ser les actituds, els diàlegs, les relacions que Ell va mantenir amb el seu entorn; tan transparent i, alhora, tan complicat, perquè ens obliga a polir les moltes arestes que tenim i a abandonar aquelles parts de nosaltres que no ens deixen desenvolupar en plenitud, tal com el Pare vol que ho fem.

La línia d'actuació d'aquest curs de l'ACO està dedicada a la formació. *Formar, afaïçonar*, són verbs bonics, evocatius, que denoten un procés, un treball, una voluntat. Per als seguidors de Jesucrist, la formació va més enllà dels aspectes intel·lectuals: abraça la integritat de la persona, amb l'objectiu de fer-la créixer humanament i acostar-la a la sempre difícil categoria de *deixebles del Crist*.

Els nostres consiliaris i consiliàries no deixen de recordar-nos que el mètode de la Revisió de Vida, que fem servir a l'ACO i a altres moviments especialitzats, és una vertadera «escola de vida». Al llarg dels nostres 66 anys d'història hem escrit molt i dedicat diverses jornades a saber fer servir millor aquest mètode que, com sabeu, pot aplicar-se molt més enllà dels grups de Revisió de Vida.

Creiem que és bo valorar i conèixer tot aquest treball que s'ha fet i es continua fent i que el moviment posa a la nostra disposició: la Mediateca del web de l'ACO (on podem trobar, entre altres, tots els documents que ha elaborat la Comissió de Formació), el programa setmanal «Llevat dins la pasta» de la Pastoral Obrera de Catalunya a Ràdio Estel o la mateixa revista «Salillum» que teniu a les mans...

Es tracta d'eines essencialment formatives que ens poden ajudar a tenir criteri en aquest món volàtil, accelerat i canviant i a «entendre les creus del món», tal com ens deia el director de Cristianisme i Justícia, Xavi Casanovas, a la ponència de la darrera Jornada General. Aquest coneixement, del qual ens hem d'amarar evidentment, també comprèn la història del moviment obrer que continua escrivint-se: esforç, solidaritat, conflicte, resolució, patiment i alegria formen part d'aquest bagatge.

No volem deixar de recordar que el nostre és un moviment educatiu, ni de donar les gràcies a les moltes persones que han treballat i deixat la seva empremta a la Comissió de Formació —per cert, necessitem moltes més persones per reforçar-la i poder tirar endavant el Pla de Formació que vam aprovar—, i us convidem a compartir i socialitzar la formació que anem adquirint i que vegem que pugui ser útil per a la resta de companyes i companys del moviment (la figura del *relator* de què parlem al Pla de Formació).

EL NOSTRE PARE ENS MOU A LA CONVERSIÓ ECOLÒGICA INTEGRAL

Per Maria Bargalló / Fotos: Mercè Solé

Els cristians d'avui, com els de tots els temps, utilitzem les paraules de Jesús per dirigir-nos al nostre Pare del cel, el lloem dient-li "santificat sigui el vostre nom" i li demanem: "vingui a nosaltres el vostre Regne", "faci's la vostra voluntat", "doneu-nos el pa de cada dia", "perdoneu-nos com nosaltres perdonem", "no ens deixeu caure en la temptació", "deslliureu-nos del mal".

No hi pot haver bona relació amb la natura ni amb els germans quan un es creu el centre, l'amo i senyor de tot

I mentre recitem la nostra pregària cal que ens preguntem quin significat tenen aquestes peticions en el marc concret que ens ha tocat viure:

- Una humanitat que està encarant el repte de la seva pròpia supervivència: canvi climàtic, pèrdua de la biodiversitat, escassetat d'aigua i d'aliments,

contaminació, esgotament dels recursos naturals... Posem en risc la nostra existència i posem en risc la vida en el nostre planeta.

- Un progrés científic i tècnic que genera canvis ràpids i profunds però que sovint responen més als interessos dels poderosos que a la recerca del bé comú.
- Un sistema econòmic depredador i insostenible, pensat només a benefici d'uns quants i basat en un creixement il·limitat, impossible en un planeta on els recursos són finits.
- Un sistema que exclou i condemna a la pobresa més extrema i a la fam una gran part de la població.
- Un model social que se sustenta en la mentida, la inconsciència i la indiferència sobre els danys causats a persones, pobles, regions i ambients naturals.
- Un sistema injust del qual som cooperadors necessaris a través de la nostra manera de viure marcada pel consumisme, el malbaratament, l'egoisme, l'individualisme, la superficialitat i la inhibició.

Pare nostre...

Ens dirigim al nostre Pare, però constatem que, en general, l'ésser humà de la nostra societat benestant, fins i tot si és creient, està centrat en si mateix, es considera autosuficient i en prescindeix o, el que és pitjor, l'utilitza. Busca la seguretat en el poder i els diners, la felicitat en els béns materials, té el miratge que els avenços científics i tecnològics li donaran totes les respostes..., però no pot evitar sentir-se orfe.

El “pecat” de l'home del nostre temps, el que el porta a l'autodestrucció —el que l'expulsa del Paradís terrenal— és voler prescindir del Pare, perquè no

hi pot haver bona relació amb la natura ni amb els germans quan un es creu el centre, l'amo i senyor de tot. És quan el reconeixem com a Pare de tots i de tota la creació quan ens sentim en comunió amb tots els éssers creats.

Quines conseqüències té en la nostra vida la pregària al nostre Pare?

Participa a la Vetlla de pregària per la creació

Fes itineraris de reflexió, contemplació i pregària a la natura

Santificat sigui el vostre nom

Santificar, glorificar, beneir Déu i lloar-lo a través de totes les seves criatures, com sant Francesc en el seu càntic de les criatures, ens ajuda a reconèixer el valor de totes les obres que han sortit de les seves mans i a descobrir el meravellós equilibri que manté la vida sobre la terra, un equilibri en què totes les criatures són imprescindibles.

En el Regne de Déu la persona humana troba el seu sentit com a membre del conjunt de la humanitat i de la naturalesa

Santificar i exaltar el seu nom ens fa prendre consciència que nosaltres també som obra seva, som natura i formem part indestriable d'aquest planeta. Un planeta que és de tots i que cal llegar a les generacions futures.

“Santificar el seu nom” implica, en el nostre dia a dia, un compromís envers tota la creació?

Firma el Compromís Laudato si'

Celebra el Temps de la creació

Vingui a nosaltres el vostre Regne

Tenim el perill de perdre'ns en els regnes del nostre món: el poder sense entranyes, el totpoderós diner, el consum que ens consumeix, les distraccions ▶

que ens atordeixen, el culte al cos que ens degrada, les modes que ens engoleixen, els vicis que ens anul·len, la publicitat que ens enganya...

És fàcil viure de lamentacions, del fatalisme, del “no hi ha res a fer” o del “ja s’ho faran”. Però desitjar, demanar, suplicar que vingui a nosaltres el Regne de Déu és proclamar al nostre món la bona nova de l’Evangeli: “que un altre món és possible”, que podem viure d’una manera diferent i que aquest nou estil de vida ens fa més humans.

Perquè en el Regne de Déu la persona humana troba el seu sentit com a membre del conjunt de la humanitat i de la naturalesa que li dona aixopluc i construeix una societat més humana i sostenible. Més fraternal amb tota la humanitat i abocada a la protecció de la natura i dels més vulnerables.

Fins a quin punt estem disposats a assumir les conseqüències de lluitar pel Regne de Déu?

Implica't en la resolució dels reptes mediambientals del teu entorn

Participa en les reivindicacions contra el canvi climàtic

Faci's la vostra voluntat

La voluntat de Déu és que canviem d'estil de vida i cerquem no tant posseir com compartir, no tant produir com fruir, no tant tenir com ser.

La voluntat de Déu és que ens alliberem de l'esclavitud del consumisme i resistim la pressió del poders econòmics per poder

promoure i participar en una economia del bé comú, centrada en l'interès de totes les persones i abocada als més vulnerables.

La voluntat de Déu és que cadascun de nosaltres, en la mesura que ens pertoca, prenguem les mesures urgents necessàries per a protegir la nostra biosfera en perill.

La voluntat de Déu és que canviem d'estil de vida i cerquem no tant posseir com compartir

La voluntat de Déu és que el desenvolupament científic i tècnic es faci amb consciència moral, que no malmeti la natura i s'orienti al bé comú.

La voluntat de Déu és que siguem capaços de superar la cultura de la indiferència i de la autoreferencialitat, recuperem

la sensibilitat pel sofriment de la gent i practiquem la solidaritat.

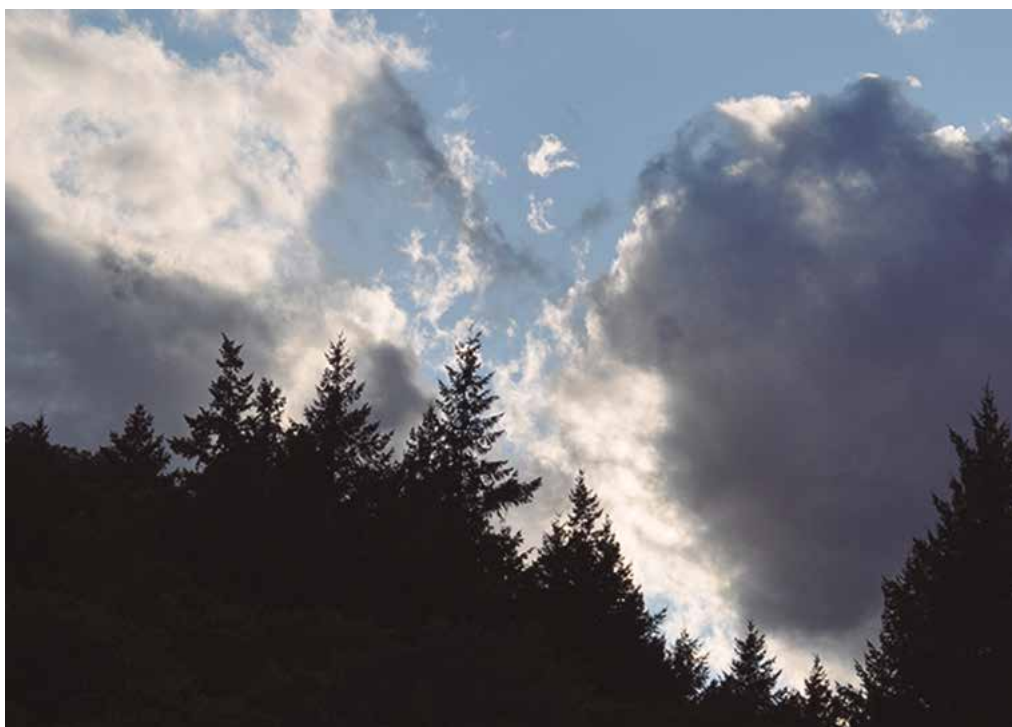
La voluntat de Déu és que deixem enrere l'assistencialisme per donar pas a la justícia social que tracta d'eliminar les causes de la pobresa i que s'estableixin unes condicions de treball dignes que permetin a tothom viure amb dignitat.

La voluntat de Déu és que aprenguem a cuidar la vida de tots els éssers del planeta i a tenir cura dels nostres germans per a viure en comunió fraternal i fruir dels seus dons.

La “voluntat de Déu” té incidència en la nostra vida?

Camina, ves en bicicleta, opta pel transport públic o comparteix cotxe

Opta per una banca ètica, contracta energia renovable, redueix les deixalles...

Doneu-nos el pa de cada dia

Demanam que ens doni cada dia a tots el pa que necessitem per viure, però mantenim un estil de vida que no podrà gaudir mai tota la humanitat sencera, senzillament perquè el planeta no té prou capacitat per a suportar-ho.

Demandar el pa de cada dia ens ha de retornar a la simplicitat i a la capacitat de gaudir amb poc

Demandar el pa de cada dia ens fa qüestionar les nostres prioritats i considerar si vivim per sobre de les nostres necessitats, si consumim més béns dels oportuns; i preguntar-nos si el pa i els béns que malbaratem són els que falten en el plat dels pobres.

Demandar el pa de cada dia ens ha de retornar a la simplicitat

i a la capacitat de gaudir amb poc, que ens permet aturar-nos a valorar allò petit i aprendre a apreciar les diferents dimensions de la felicitat, que no es poden reduir al fet de tenir o posseir.

Quins hàbits estem disposats a canviar per viure amb més sobrietat?

Redueix el consum domèstic i les compres, opta pel mercat de segona mà...

Dona suport econòmic a accions solidàries locals i internacionals

Perdoneu-nos com nosaltres perdonem

Demanam perdó perquè la pobresa i els problemes mediambientals no són dues realitats diferenciades alienes a nosaltres, sinó més aviat dues cares de la mateixa moneda que tenen a veure directament amb una greu injustícia social.

Demanam perdó perquè el nostre estil de vida, el nostre consum, el nostre "creixement"..., necessiten per funcionar un món amb grans desigualtats. Perquè necessitem països del Sud empobrits dels quals espoliem els recursos, amb governs corruptes i persones esclavitzades, d'on els més inquietos miren de fugir. I necessitem mà d'obra aquí, ben precària, que pugui ser explotada sense escrúpols, per poder continuar comprant a "bon preu".

Demanam perdó perquè els efectes del nostre comportament irresponsable que genera el canvi climàtic es fan sentir sobretot en els

sectors de població més vulnerables perquè estan més exposats als fenòmens meteorològics extrems, als canvis de règims de pluges o a les sequeres extremes. Provocant fam, extincions de cultures, desplaçaments cada vegada més amplis de pobles sencers, els anomenats refugiats climàtics.

Demanam perdó perquè les nostres deixalles afecten sobretot els mitjans de vida i la salut de les persones empobrides provocant importants crisis sanitàries en les zones amb menys recursos per fer-hi front.

Demanam perdó perquè la sobreexplotació de recursos a través de l'agricultura, la ramaderia, la pesca, l'explotació forestal i minera intensives per cobrir les necessitats del nostre món ric, priven als més febles del seu mitjà de subsistència habitual, els obliguen a sortir del seu entorn i a desplaçar-se, els desarrelen i perden la seva identitat i la seva dignitat.

Demanam perdó pels 250 milions de migrants, víctimes d'una forma o altra de la depredació de la natura, de la violència i els conflictes armats, que busquen refugi sense trobar-lo.

Som conscients de les repercussions que té en la natura i en els germans el nostre estil de vida?

Informa't del rerefons dels problemes socioambientals i involucra't en la seva solució

Participa en campanyes, plataformes i entitats ecosolidàries

No ens deixeu caure en la temptació

La temptació de pensar que són tants els problemes i tan enorme la complexitat que la petita aportació de cadascú és irrellevant.

La pobresa i els problemes mediambientals tenen a veure directament amb una greu injustícia social

La temptació de deixar-nos portar pel costum i la comoditat a l'hora d'incorporar els nous hàbits que són tan necessaris.

La temptació de creure que el creixement econòmic i els

avenços científics i tecnològics solucionaran tots els problemes.

La temptació de caure en un món de fugacitats que ens atordeixen i ens impedeixen ser realment feliços.

La temptació de "mirar cap a una altra banda" i desentendre'ns dels reptes del nostre món.

La temptació de quedar-nos en l'esfera personal i no participar en la lluita per un canvi de les estructures socioeconòmiques, polítiques i culturals.

Quines són les nostres temptacions? I les nostres excuses?

Participa en accions i plataformes ecosolidàries locals (neteja del bosc, compartir vehicles, intercanvi de serveis, horts compartits...)

Deslliureu-nos del mal

Del mal d'un model socioeconòmic depredador i injust que malmet la natura, exclou persones i ens porta a l'autodestrucció.

Com lluites contra aquest mal?

Participa en campanyes de denúncia i accions reivindicatives de caire ecosolidari

Impulsa polítiques que afavoreixin la natura i els més vulnerables

Tal com llegim a l'encíclica *Laudato si* del papa Francesc:

...la crisi ecològica és una crida a una profunda conversió interior. [...] cal una conversió ecològica, que implica deixar brotar totes les conseqüències del trobament amb Jesucrist en les relacions amb el món que ens envolta. Viure la vocació de ser protectors de l'obra de Déu és part essencial d'una existència virtuosa, no consisteix en quelcom opcional ni en un aspecte secundari de l'experiència cristiana. (LS 217)

Tots resem el "Pare nostre", però estem disposats a deixar que ens canviï el cor, la manera de pensar i les pràctiques quotidianes perquè "vingui a nosaltres el seu Regne"?

PER QUÈ LLEGIR LA BÍBLIA AVUI?

Endinsar-se en la lectura de la Sagrada Escripura és una aventura apassionant que pot ajudar a viure més humanament el temps que ens ha estat donat.

Com sabeu la Bíblia és un conjunt de llibres molt diferents. A la primera part, n'hi ha alguns d'històrics que ens expliquen les peripècies del poble d'Israel i els estira-i-arronsa que van tenir amb el Senyor perquè no l'enteniem; altres ens expliquen la història d'un personatge concret, ja sigui Rut, Jonàs, Judit, Ester o altres, que van tenir una relació especial amb Déu; hi ha cants de lloança al Senyor; també trobem moltes normes perquè hi hagi pau entre nosaltres i en nosaltres, i molts altres llibres que volen apropar-nos a Déu i que volen fer-nos saber qui és i per què ens ha estat sempre fidel.

A la segona part de la Bíblia hi ha quatre llibres que parlen de Jesús de Natzaret, sobretot del temps que va predicar entre nosaltres i de les coses que va dir i que va fer. Després trobem cartes en les quals autors diferents escriuen a comunitats cristianes dels primers temps per ajudar-los en les dificultats del dia a dia com a cristians. Són significatives les de l'apòstol Pau perquè tenen una gran profunditat i amaguen una saviesa excepcional. L'últim llibre és l'Apocalipsi, una narració plena d'esperança.

Són llibres molt diferents als quals cal atansar-se de puntetes i amb un bon manual d'història sota el braç per poder-nos ubicar i contextualitzar. També està bé que portem amb nosaltres un bon comentari escrit per algun gran biblista sobre el que significa el que anem llegint, perquè si no ho fem així, i llegim el text sagrat com si fos una novel·la actual, correm el perill de fer-ho de manera literal i, per tant, veure afirmacions que en realitat no hi són, i fer dir al Senyor Déu coses que no diu.

La Bíblia, les Sagrades Escripures, són i han de ser el fonament de la nostra fe. Conèixer-les és fonamental i imprescindible per poder donar raó d'allò que creiem. El nostre món necessita creients que coneguin allò que creuen, que sàpiguen explicar d'una manera raonada els elements metafòrics que il·luminen les narracions bíbliques. El diàleg entre la nostra fe viscuda i la raonabilitat d'aquesta ha de donar-se alhora per tal de no ser babaus que es creuen tot el que els diuen.

La formació bíblica és bona companya en la lectura de l'Escripura. És bo d'aprofundir-hi assistint a cursets, a instituts de formació, a sessions de recerca bíblica, a xerrades, perquè com deia al principi, com més pouem en les seves pàgines més

engrescadora serà la tasca que ens ha estat encomanada, més fàcil serà entendre les dificultats que ens sobrevenen, més lleugera serà la càrrega perquè serà compartida amb tots els que ens han precedit en l'intent de creure i, conseqüentment, de viure l'Evangelí.

Us animo a formar-vos, a no cansar-vos mai en la tasca de conèixer els personatges, les històries, les experiències, els coneixements..., que apareixen en els diferents llibres bíblics. No hem d'oblidar mai que són, d'alguna manera, Paraula de Déu.

Mar Pérez i Díaz és doctora en Bíblia, professora i vicedirectora de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida (IREL).

GABRIELA SERRA, ACTIVISTA I LLUITADORA

«DÉU M'ACOMPANYA, QUÈ MÉS PUC DEMANAR?»

Per Xavier Such / Fotografies: Joan Andreu Parra

«Sempre dono gràcies per haver arribat als 67 anys; vinc de llocs on la gent no arriba a aquesta edat». L'abraçada amb la Gabriela (Mataró, 1951) és efusiva i càlida; és tot un goig retrobar-se amb aquesta amiga i companya de camí, amb qui vam coincidir a la Federació Catalana d'ONGD (oenagés per al desenvolupament): ella estava a Entrepobles i jo a Veterinaris sense Fronteres. Ens rep a casa seva, a la seva estimada Santa Coloma de Gramenet, Santako, una ciutat rebel, diversa i crítica. Com la Gabriela.

Gabriela et veiem compromesa en mil i una causes. Un dels teus darrers compromisos és a la presó...

Des de fa dos anys, quan van empresonar els polítics i líders independentistes catalans, vaig començar a fer voluntariat a la presó de dones de Wad-Ras, amb Justícia i Pau. Primer ajudava en l'aprenentatge de l'idioma, però entre la gran quantitat de llengües d'origen tan diverses i anar-hi un dia a la setmana era molt poc efectiu. Ara estic integrada en el Grup d'Agents Culturals, és a dir, el col·lectiu de dones preses que setmanalment es reuneixen per planificar i organitzem activitats per a les internes ja

que les vint-i-quatre hores del dia a presó es fan molt llargues. Cal dir que a Wad-Ras les dones estan en règim preventiu fins que arriba la sentència; com que és petita, tothom es coneix (preses, funcionaris, voluntaris, direcció), així la relació és més humana i càlida. Quan les envien a Brians, Mas de l'Enric..., se'm trenca el cor perquè en aquelles grans presons la situació és molt diferent.

Quin tipus de dones hi trobes?

Sorprèn la diversitat de dones, n'hi ha de tots els continents i majoritàriament són bastant joves. Treballo amb moltes dones llatinoamericanes, són creatives i ens ho passem molt bé.

Les presons es van inventar fa segles per tancar els pobres a dintre i així segueix

Què t'han ensenyat aquestes persones privades de llibertat?

Acompanyar-les m'ha fet reflexionar i recordar que les presons es van inventar fa segles per tancar els pobres a dintre, els que robaven la llenya o el que fos per sobreviure, i així continua sent en molts dels casos.

La cooperació internacional en entredit

Vas estar molts anys vinculada a la cooperació internacional. Com la veus avui?

Els temps que venen per a la cooperació són nefastos. Això ja no és una crisi, la recessió que ens ve serà pitjor que la del 2008 i farà que la cooperació desaparegui del mapa.

A més, el paper de les ONG no és clar...

El conjunt de la cooperació s'ha de revisar, perquè la dinàmica ha fet que les ONG (especialment les que s'han fet grans com a empreses) s'hagin fet captives de l'Administració i s'hagin transformat en agents o subcontractes dels Estats. A més, els formularis i les justificacions les tenen absorbides i per això necessiten tants tècnics. Això fa que s'hagin convertit en una finalitat en si mateixes, per tal de salvaguardar llocs de treballs i sous.

A Entrepobles, com vas viure tot això?

No ho vam patir tant, perquè no estiràvem més el braç que la màniga. Quan estàvem a la Federació Catalana d'ONGD insistia que les ONGD havíem de ser més austeres.

Hi va haver un moment que les ONG es van multiplicar...

Cert, els anys 80 a casa nostra van ser un *boom*. Potser exageradament en relació amb altres països amb més trajectòria i per tant més experiència. Parlo dels països del nord de Europa; allà hi havia menys entitats i grups més consolidats. Ara, Xavier, amb el cor a la mà, quin ha estat l'impacte que han tingut els nostres projectes?

Caldria veure cada cas.

La cooperació, com la caritat ben entesa, tenia un sentit quan podies influir en les polítiques locals. En el moment que l'economia neoliberal fa que el món sigui un mercat, tot això canvia.

Què en queda, del que va construir la cooperació, per exemple a Centreamèrica?

A Nicaragua tot ha quedat escapçat. Tenim la sort que es manté actiu el col·lectiu humà que representen les comunitats

cristianes de base, a *Guate*, a Hondures..., i això em sorprèn. És la gent que ve de la teologia de l'alliberament i que, malgrat totes les dificultats, viuen i somriuen, continuen lluitant i ho fan perquè és bo fer-ho. Això és una diferència respecte a certes militàncies "revolucionàries", que el que volen és guanyar poder. La feina que vam fer amb les Brigades de Pau estava molt vinculada a l'Església i allà hem deixat uns quants màrtirs.

Una fe viscuda amb normalitat quotidiana

A Santa Coloma de Gramenet, on vius, també passa això amb les comunitats cristianes?

Sí, entre la gent coherent, vehement, que malgrat tot continua, hi són els cristians de base. Per a mi, ser cristià és l'amalgama de generositat, gratuïtat i altruisme. A Santa Coloma, les comunitats cristianes són una força viva i, malgrat ser pocs, són molt actius; he après molt d'elles i som molt amics.

Per què tens fe?

Perquè Nostre Senyor és un pesat. Jo no el vaig triar, Ell em va triar a mi. No recordo haver dit mai: «Jo ara creuré.» De petita anava a una escola de monges i el normal era creure. De fet, la fe l'he viscut amb una normalitat quotidiana. Quan estava a punt de casar-me, l'any 1970, vaig voler anar a missions al Camerún i va significar una crisi en el prometatge amb el que seria el meu primer marit; després em va passar...

I quan militaves a l'esquerra extraparlamentària com et miraven com a cristiana?

Es donava per fet que eres ateu, però mai no se'm va acudir de pensar a fer apostasia. Quan va arribar el moment, vaig dir el que

► pensava —perquè la meua mare ens va educar molt lliures—: a mi el crucifix no em molestava. Als Círculos Obreros Comunistas (que sortien del Front Obrer Català, on hi havia molta gent creient) la gent tenia una actitud anticlerical, però no anti-Església. A més, gairebé sempre ens reuníem a les parròquies, dissimulàvem com a jocsistes i fins i tot els camarades van haver d'aprendre alguna cançó de "missa".

Quin sentit de transcendència poden tenir els joves quan viuen absolutament al dia i en un món en què tot és d'usar i llençar?

Crec que el teu primer marit, hi va tenir un paper, en afermar aquesta fe...

Sí, sense pretendre-ho; ell es definia com agnòstic i em va donar llibres com *Sincero para con Dios* [del bisbe anglicà John A.T. Robinson en què criticava la teologia cristiana tradicional] o *Triunfo* que, precisament, em van ajudar a madurar en la fe. Els llibres de Gustavo Gutiérrez [teòleg de l'alliberament] van trigar anys a arribar.

I tot això no ho vivies com una contradicció?

Per mi no podia ser contradictori perquè arribo a la política per la fe. Descobreixo la pobresa

des d'aquí. A 13 o 14 anys, quan estava amb les monges del Cor de Maria de Mataró, les nenes *pijas* i uniformades anàvem a fer catequesi a les barraques de Molinos Altos i va ser un cop molt fort. Em generava mala consciència: «Per què jo tinc escola i això i allò, i aquests nois no?», em preguntava. Allà a la parròquia hi havia un capellà que es va adreçar a nosaltres: «*Mucho rezar, sí, pero a Dios rogando y con el mazo dando.*» I jo això del *mazo dando* no ho entenia i ningú no m'ho aclaria. Fins que a casa vam passar per una mala època econòmica i vaig demanar als pares d'anar a l'institut públic, que era mixt, on venia gent de tota la comarca, de diferents extractes socials i més gran que jo. Allà vaig aprendre què era la política i el *a Dios rogando y con el mazo dando*.

Quina fe et van transmetre les monges?

No he tingut cap trauma amb les monges perquè hi havia el contrapès permanent de la mare, que era professora d'educació física a la mateixa escola. Et poso dos exemples: a la meua germana i a mi les monges ens van descosir la vora del vestit perquè a l'agenollar-nos a pregar se'ns veien els genolls. La mare va exigir que ens ho tornessin a cosir i va assenyalar un quadre immens de la Puríssima que hi havia a l'escola: «*Si los ángeles del cuadro enseñan el culito, mis niñas pueden enseñar las rodillas, así que cósanles el dobladillo.*»

O quan durant els exercicis espirituals em van prohibir llegir

un llibre de santa Joana d'Arc perquè no era prou pietosa. La mare va posar el crit al cel, i el llibre el vaig acabar llegint.

La nostra canalla està en un estat d'ansietat permanent, del tenir i del comprar

I d'adulta, la fe l'has viscut en soledat, en comunitat? Vas formar part de l'HOAC, oi?

De l'HOAC, en vaig ser més tard, quan vaig tornar de Guatemala. Molt abans, havent tornat d'Itàlia amb el meu marit i a través d'una amiga que em va parlar d'una escola entre barraques, vaig anar al Camp de la Bota, on vaig estar tres anys a l'escola nacional Manuel de Falla. Teníem un grup de Revisió de Vida en què hi havia els escolapis (havien regentat una escola al vell Castell abans que es construís l'escola pública) i gran part de l'equip de professors que eren creients.

És després d'això que t'envien a Santa Coloma de Gramenet, oi?

Sí, quan estic organitzada a COC, als "petitburgesos" ens *proletaritzen*, aquest era el terme; podies estar al front de barris, obrer, d'educació, d'universitat... I com que jo era mestra i estava al front de mestres el partit em demana que vingui a viure a Santa Coloma. I allà vam anar amb el meu primer marit. Ell no s'hi va trobar..., era massa complicat...

Així que vaig haver de triar entre «la revolució, o ell», em va dir. Vaig triar la revolució, que no la vaig fer, però... en *eso estamos*.

Tenim una vida tan atrafegada, que ens estem deshumanitzant

I no en dubtes mai, de la teva fe?

No puc dubtar mai perquè no espero res; només vull la companyia i Déu no m'ha deixat mai. A aquestes altures de la vida, no crec en la virginitat de Maria, ni en el cel..., però tinc una fórmula que sempre m'ha anat molt bé: Déu-Pare-Mare? És inqüestionable, és la veritat, és la raó. L'Esperit? És l'impulsor, l'energia, la força. Jesús? És el company. Aquesta Santíssima Trinitat, cadascun juga un paper en la meva fe, que la sento.

...

Recordo aquella nit, un 15 d'agost, Mare de l'Assumpció, quan ens tiren les dues bombes a Guatemala, que tot salta pels aires. No vam morir perquè no era el dia, va ser un miracle. Quan finalment els veïns que ens van venir a ajudar i la policia a fer l'atestat van marxar i ens vam quedar sols, havíem d'anar a descansar perquè l'endemà havíem de seguir treballant. Llavors em vaig oferir a vigilar —no teníem ni un vidre sencer i les portes estava esbotzades—, malgrat que estava morta de por... No em va donar per cantar la *Internacional*, sinó per resar el pàrenostre. Ni per pensar en *El Capital*, sinó en els evangelis, les benaurances. I em vaig trobar acompanyada i forta i bé... Això no ho tries, ho tens. Quan vaig a dormir, haig de resar. Al llarg del dia moltes vegades em trobo dient «Gràcies a Déu».

Ell m'acompanya, què més puc demanar?

Però tot això que demana un treball personal, en el teu cas veig que ho vius molt integrat, que t'és donat...

He llegit, però sobretot he copiat. Quan veies les nostres monges, la gent de Guatemala, les comunitats de base... Què es treballa allà? Ho viuen, ho senten, els acompanya. Aquesta gent no ha llegit ni a Gustavo Gutiérrez ni a ningú. És demostració de vida, ho viuen, ho porten a sobre. Quan em pregunten si soc cristiana dic: «No, intento arribar a ser cristiana.» Gratuïtat, altruisme i generositat, són

La recessió que ens ve farà que la cooperació desaparegui del mapa

paraules grosses. Ser cristià vol dir ser coherent amb aquests tres principis, i això té el seu cost. Per tant, és un procés de revisar-te: aquí he fallat, allà he encertat..., no de qüestionar-t'ho sinó de revisar-te si vas en aquest camí o no hi vas. I a això m'ajuda molt col·lectivitzar-ho: preguntar al meu voltant com ho estic fent. I també, espiritualment em donen força la serenitat que aporten la muntanya o la música.

I respecte a l'Església, com ho vius tot això?

No tinc cap guerra amb l'Església, però l'estructura o institucionalitat de l'Església és molt pesada. El Sant Pare em fa molta pena; faria més si estigués més ben acompanyat. L'Església institució no m'ha atret mai, però això no vol dir que no valori molt el treball que fa una part important d'ella. I quan dic això dins del meu entorn polític no sempre s'entén o s'accepta.

Per què?

Els pregunto: «Quines són les organitzacions que estan treballant amb els més desfavorits i amb les víctimes d'un sistema inhumà? A presons, amb les prostitutes, amb el tràfic d'éssers humans, en el seu primer moment amb la gent que té SIDA...» Hi ha substancialment persones i organitzacions vinculades a l'Església treballant-hi, atenent i acompanyant. Són feines dures i en ocasions amb força nivell de risc.

► **Es podria dir que l'Església ajuda a tot això, però no va a les causes, no té vocació de canvi...**

Hi ha de tot. Com he dit, força gent creient està profundament involucrada en la transformació de la societat. I també és cert que l'Església institució no pretén ni de lluny canviar el sistema.

La idea d'allò públic com a control de l'Estat és fatídica, d'aquesta manera no hi ha un canvi

Els nostres joves

Ara bé, molta gent jove amb qui et relaciones no viuen la militància des de la fe.

Tenen un altre tipus d'espiritualitat; no hi ha hagut cap generació ni civilització que hagi pogut viure sense espiritualitat. Nosaltres hem viscut els somnis dels nostres pares, hem viscut millor que ells i ens hem pogut projectar (de feina no ens en faltava i els contractes eren gairebé tots fixos). Ara, quines possibilitats tenen? Què poden estalviar? Com pots albirar més enllà de la misèria que tens avui? L'estabilitat laboral i vital ja no és l'objectiu: s'han d'acontentar amb un contracte de tres mesos. Quin sentit de transcendència poden tenir els joves quan viuen absolutament al dia i en un món que tot és d'usar i llençar, quan la manca de capacitat de projecció de vida els lliga a l'immediatisme, a la provisionalitat?

Què observes en aquests fills de la democràcia?

La nostra canalla està en un estat d'ansietat permanent, del tenir i del comprar. La felicitat s'ha mercantilitzat, l'afecte s'ha cosificat. La relació amb la canalla és comprar coses, ja

no és el petó o l'abraçada. La quantitat d'estímul constants que generen falses necessitats, que situen *tenir* per damunt de *ser* és profundament destructiu. Nosaltres no vam tenir aquestes pressions, la seducció del consum era molt menor. Estimo la infantesa que vaig tenir.

Com expliques la participació dels joves en els aldarulls d'aquests dies enrere?

Sempre hi ha una mica de tot: els infiltrats de sempre, els esbojarrats, els desesperats, les velles guàrdies... És una barreja. Els nostres joves han nascut en democràcia i se'ls ha fet creure que això de la democràcia és un xollo. Han madurat com a individus i han anat veient que no és així: no hi ha xollo. Han descobert la misèria, l'engany, la destrucció... i sí, s'han enrabiat molt, s'han indignat... I ara ens preocupem de la violència? Mentrestant aquests joves han vist desnonaments, avions de combat (a alguns els militars els han visitat a l'escola per convèncer-los que treballin a l'exèrcit), immigrants que s'ofeguen per no poder arribar a ports tancats..., guerres que generen destrucció, refugiats que cerquen mantenir la vida... Ens hauríem de preocupar de la cultura de la violència en què vivim. És molt fort com hem normalitzat la violència, la mort, el patiment..., i ara es criminalitza i acusa de violents joves —i no tan joves— que s'oposen a la injustícia, a l'opressió i a la repressió de qui té el monopoli de la força. Sí parlem de violència, de la que exerceix qui té el poder.

Ciudadans empoderant-se

En una entrevista hem llegit que et qüestionaves que tot sigui públic i plantejes que ara és el moment del comunitari.

L'esquerra hem caigut en el mateix parany de voler el poder

centralitzat, l'Estat i que tot sigui públic. Per això cada cop em sento més llibertària. Per què ha de ser l'Ajuntament qui gestioni l'aigua, els menjadors escolars o els centres cívics si a l'Amèrica Llatina estem fent que sigui la comunitat qui ho promogui? La idea d'allò públic com a control de l'Estat és fatídica, d'aquesta manera no hi ha un canvi. A casa nostra tenim experiències de gestió col·lectiva, cooperativa, comunitària, veïnal, que són molt engrescadores.

Els costa molt als polítics d'esquerres donar aquest pas...

L'Ateneu de Nou Barris n'és un bon exemple. Fan activitats, ho organitzen ells, a més, dones possibilitats que la gent sigui creativa, que s'involucri, que ho senti seu. Això és bàsic i lamento que, en general, l'esquerra hagi recuperat el pitjor model que podia tenir: el de l'Estat com a gestor i controlador de tot.

El concepte comunitari sí que l'aportem els cristians...

És clar, és bàsic. L'empoderament és un fenomen que ha revifat amb el *procés*. Per exemple, els jubilats i jubilades s'han autoorganitzat comunitàriament d'una manera espectacular, que ja voldrien els partits polítics o els ajuntaments. Ho han aconseguit perquè hi ha un ideal comú, es coneixen i van per feina. Tant de bo no ho perdéssim i es pugui convertir en un grup de gent activa al barri, autònom i autogestionat, que pot organitzar qualsevol cosa.

Això, les institucions (tant polítiques com eclesials) ho toleraran molt de temps?

L'empoderament de la gent els fa terror.

També poses l'accent en la cura.

Continuo acompanyant les famílies que han perdut un ésser estimat, perquè el dol no es fa només el dia del funeral. Tenim una vida tan atrafegada,

que ens estem deshumanitzant. La política, també. A l'hora de la veritat, no tenim cura de nosaltres mateixos ni de l'altre. Ens han convençut que hem de ser productius i la cura està desprestigiada, absolutament. Això ho aprens molt a la presó, on no pots cosificar, hi ha una necessitat de tendresa terrible. És una població profundament agraïda, a un petó, a una broma, si ets capaç de crear una textura.

El procés

I com ens miren a Catalunya de fora estant?

Hem aconseguit el que semblava impossible, que Espanya es comenci a aixecar; manifestacions de suport als catalans contra la sentència del Suprem a Cáceres, Sevilla, Àvila, Valladolid, Madrid, Múrcia..., cada cop més pobles, després de tota la campanya de criminalització de la

violència, s'atreveixen a sortir amb un tema tan punyent; són valents. La pressió al carrer i la constància de la ciutadania estan creant un problema seriós a Pedro Sánchez.

Ser cristià vol dir ser coherent amb els principis de generositat, gratuïtat i altruisme

Però la gent amb qui parlo està frustrada, despistada, desconfiada...

Aquesta sensació d'angoixa, d'incertesa, de no haver-hi full de ruta ens dona una inseguretat tremenda, és cert. Però, tot i així, les mobilitzacions no decauen, ha sorgit Tsunami Democràtic, que és un instrument importantíssim, els CDR continuen actius, caldrà temps per veure com es relluiten les lluites i les resistències. Estem en un moment de canvi important. Soc optimista.

És que no entenc què es vol dir quan diuen «fem República»...

És fàcil, t'ho explico: és començar a aplicar els tres principis de llibertat, igualtat i fraternitat. Fraternitat: fer nostres els problemes dels més desfavorits. Vol dir, pressupostos i prioritats (beques menjador, immigrants...). Igualtat, tots iguals davant la llei: comencem pels drets, home i dona iguals... Poseu-vos-hi, des dels ajuntaments, feu plans oberts, obrim la participació, fem prioritat de la despesa a les zones més desfavorides de la ciutat..., prioritzem allò comú, col·lectiu... Això és construir la república des de baix.

La Gabriela ens acomiada amb el consell de les *bifocals cristianes*: mirar lluny per saber on un es dirigeix, mirar a prop per no entrebancar-se.

RECORDANT EL MEU PARE

MEMÒRIA AGRAÏDA DE JAUME RIBAS GARCÍA

Per Jaume Ribas Olmo

M'he decidit fer aquest escrit en la línia d'allò que el nostre pare Jaume Ribas García feia molt sovint: escriure plasmant reflexions, pregàries o vivències que després enviava al butlletí de l'ACO per compartir-les amb la resta de militants. I és que per a ell era molt important donar a conèixer com es podia viure fidel al món obrer i a Crist, i transmetre-ho. Desitjava també, conjuntament amb tants militants obrers cristians, donar a conèixer què i qui havia donat sentit a la seva vida, per ajudar, per ser testimoni, per caminar plegats en el que és un camí de consciència, un camí de generositat, d'implicació en la lluita i en la dignitat dels treballadors seguidors de Jesús i conscients que el Regne de Déu ja és aquí.

Penso en la història del meu pare, dels nostres pares i de tants militants; i crec que han estat històries de molta fe, de lluita obrera, de molta dedicació, d'històries d'amor i de fidelitat i ho vull compartir amb vosaltres.

El pare va néixer a Barcelona l'any 1933. Militant obrer i cristià. Fill de pares immigrants. Va treballar a la fàbrica tèxtil Serra i Balet al barri de Sants des de molt jove, on va

ser enllaç sindical. Amb altres companys reivindicava millorar les condicions de treball. El van acomiadar. Es van recollir moltes signatures per intentar la seva reincorporació.

Em deia que la persona feliç era aquella que feia feliç a qui tenia al seu voltant

A principi dels anys 50 va conèixer la JOC i amb altres militants s'anirien trobant a casa de mossèn Pere Oliveras. Va ser responsable del servei de malalts i amb la mare, visitaren hospitals i sanatoris. En aquestes visites el pare tocava sovint l'harmònica, una de les seves aficions. També feia excursions amb els aprenents del barri, en què els aniria explicant què anaven descobrint a la JOC i difondria el missatge de Joseph Cardijn «un jove treballador val més que tot l'or del món», estant a prop de la vida d'aquests joves, atent a les dures condicions de treball amb què es trobaven.

També va treballar en una fàbrica de vidre i després de fuster en una cooperativa a l'Hospitalet (on vivíem), on va ser l'encarregat i també el president. Va ser un dels fundadors i president del Centre Social de la Florida pels anys seixanta, des del qual reivindicaren millores per al barri i van organitzar xerrades.

Els pioners de l'ACO

El pare i la mare van començar l'any 1953 a l'ACO; hi van participar activament, durant molts anys com a responsable d'*equips en camí*, la iniciació, donant a conèixer el moviment i donant testimoni d'una vida obrera, familiar i de seguidors de Crist. Sovint referia la trobada, juntament amb altres militants de l'ACO de Barcelona, amb l'Albert Maréchal, consiliari de la JOC de Suïssa. Li va cridar l'atenció com Maréchal s'interessava per les seves vides, què feien i per què ho feien, com ho estaven vivint. Una interpel·lació propera i afectuosa.

La història del meu pare i de tants militants han estat històries de molta fe, de lluita obrera, de molta dedicació, d'històries d'amor i de fidelitat

Sentia veritable estima per aquells militants companys amb qui van començar: el Lleonard Ramírez i la Josefina, la Remei Ramírez, mossèn Casas, mossèn Jaume Cuspinera, l'Enric Aparicio, el Josep Pisa, el Manuel Murcia, el Josep Castaño, l'Ignasi Carvajal, el Verdura, el Rigual, el Josep Pujol, el Rafael Hinojosa, en Joan N. García-Nieto, el Josep Ramírez i la Fina Faidella, l'Àngela Surroca, el Fernando Estivill, la Lolita Martínez, el Miquel Juncadella, l'Oleguer Bellavista, el Josep Breu, el Francesc Porret, el Joan Caballé, mossèn Aureli, el Josep Sánchez Bosch i la Lourdes, els Estrada, l'Àngel Mena i la Montserrat, el Carmelo Gil, la Rosario i l'Andrés, el seu equip

de RdV a Riera (Cornellà), en què feia molts anys que feia revisió i en el qual se sentia molt orgullós de ser i participar, el Jordi Fontbona i el Miquel Elhombre, que el pare recordava de quan els anava a oferir el diari *Juventud Obrera*. Tants noms de tants militants (me'n deixo moltíssims), zones, llocs...

El pare estimava molt l'ACO i els seus militants i els estava molt agraït. Valorava molt les aportacions dels militants més joves o en iniciació. Ens deia que calia estar atent a la nova mirada d'aquests últims en arribar al moviment, perquè tot sumava i s'enriquia el moviment, enriquia també el món obrer. Era conscient que tant la JOC com l'ACO els havia canviat la vida i la mirada. Per al pare, els moviments ho eren tot i s'hi van dedicar durant molts anys amb molta entrega, convicció i responsabilitat.

Diuen que hom mor com viu i, en aquest sentit, amb el pare va ser així

La Conxi, la seva jove, va fer una aportació sobre el tema de la coresponsabilitat per a la JOC Nacional a principi d'aquest any. Recordem com es va implicar el pare poc abans de morir a preparar-ho amb ella, insistint que «el militant ha de fer seva i ha de donar a conèixer la RdV i el moviment com a eines per a molts altres joves treballadors». Deia que aquesta «és la nostra responsabilitat, el regal que podem oferir al món obrer. Que aquest regal només es pot viure des de la joia de viure i sentir l'Evangeli que ens han transmès altres militants anteriorment». Ha estat un home de profundes conviccions.

Una vida plena

Els pares es van casar l'any 1957 al barri de Sants, a la parròquia de la Mare de Déu dels Dolors. Va acabar la vida laboral treballant al Teatre del Liceu de Barcelona formant part del cor juntament amb el seu germà. Va estar afiliat a l'USOC des de l'any 1977. Ho vam fer alhora ell i jo. Sempre va estar atent al món sindical i a les seves reivindicacions, i va participar amb la mare en molts dels seus actes, trobades, reunions i manifestacions.

Era conscient de com la fe havia arrelat dins seu, com es podia viure amb sentit, amb esperança

El pare va viure una vida molt plena. Les seves passions: la música, el *bel canto*, l'harmònica, el piano, la lectura, escriure, les xerradetes disteses (encara que de vegades acalorades). Li agradava parlar i escoltar i dir la seva, ser afectuós, proper, mostrar-se amb gest amable, amb l'abraçada conciliadora. També passejar amb la mare, anar a la platja a Torredembarra, fer les paelles amb la mare, les trobades familiars, el bon humor, el riure i la bona harmonia. Aquests últims anys gaudia dels nets i netes, les besnetes i el besnet i del petitó que estava en camí. Quan pensava en ell, somreia. Savi com era, conscient que la vida s'obre pas amb les noves generacions i que això era motiu per estar molt contents. Sempre cercava i vetllava per la pau. Va ser un home bo.

El pare ens va deixar el dia 9 de març als 85 anys. Van passar set

mesos des que li van diagnosticar la malaltia. Va morir a casa, com volia, acompanyat per professionals del PADES de molta qualitat humana, per la metgessa i infermera de l'ambulatori, per la família i amics. Diuen que hom mor com viu i, en aquest sentit, amb el pare va ser així. Igual que va optar per una manera de viure la seva vida amb l'esperit del moviment, també va decidir com viure els seus últims dies.

Per al pare, els moviments ho eren tot i s'hi van dedicar durant molts anys amb molta entrega, convicció i responsabilitat

Deia que la mort no podia anar deslligada de les opcions que havia fet a la vida. Sempre volia viure el present, viure sent ell qui decidís com volia marxar. Havia estat una vida molt plena viscuda amb sentit, i també va voler que el moment de dir-nos adéu no s'allargués més del compte, conscient que l'obra que ell podia deixar-nos ja estava feta, sabent que ara nosaltres, amb molts altres, la seguiríem fent. En aquests últims anys, i especialment les últimes setmanes, el pare anava cercant el silenci, la pregària..., créixer cap al seu interior. Es mostrava sincerament agraït. Era conscient de com la fe havia arrelat dins seu, com es podia viure amb sentit, amb esperança. Tots aquests anys havien estat un regal de Déu.

Durant els últims mesos vam aprendre d'ell com viure la malaltia, els moments difícils. Que la vida és un misteri, un regal que

s'ha d'anar acollint i vivint dia a dia. Que el més important és estimar allò que fem en aquest precís instant. Va ser un home molt agraït pel que la vida i el Senyor li havia ofert, la mare, la seva família, els moviments de la JOC i l'ACO on ho havia descobert tot, perquè havien omplert la seva vida de sentit. El pare ho podia viure des de l'alegria, se sentia connectat amb Déu, va ser ell qui va entregar la seva vida, sabia que tots nosaltres l'estimàvem molt, però també que el Senyor volia el millor per a ell.

Sabia que quan obrís els ulls després de tancar-los, el primer que trobaria seria el Senyor que sempre tant se l'havia estimat de manera incondicional. Ell confiava en la seva abraçada per sempre més.

El pare sovint referia la trobada, juntament amb altres militants de l'ACO de Barcelona, amb l'Albert Maréchal, consiliari de la JOC de Suïssa

S'emocionava i ens emocionàvem, conscients de la vida, de la sort de caminar junts tots aquests anys, de l'estima, dels projectes viscuts, del coratge, de l'optimisme, de la generositat, de la gratitud, de la humilitat, del perdó, de l'entrega, del bon humor, de l'alegria i del plaer de viure, de l'amor de parella, de la riquesa dels fills, dels seus deu néts, dels tres besnéts i de l'altre que estava en camí. Un camí de felicitat, una aventura amb la mare que van iniciar fa més de 62 anys i que continua.

Volia que féssim arribar a tothom el seu agraïment per haver-vos interessat per ell i per les vostres pregàries. Va voler demanar perdó i donar nos les gràcies. Hi va haver temps de pregar amb ell, de cantar amb ell al voltant del llit, de combregar. Les darreres setmanes havíem compartit reflexions molt interessants. Amb la consciència que el final de la vida arribava, va experimentar que també des de la malaltia vivia una espiritualitat renovada, que el va apropar a compartir confidencialitats dels fills i dels néts. Em deia que la persona feliç era aquella que feia feliç a qui tenia al seu voltant. Que a la vida és bàsica l'actitud que prenem en cada moment. Deia com en les seves febleses, en les nostres, en les adversitats, reconeixem

que som forts, i ho som perquè aquesta força la trobem en el Senyor (2 Co 12,10).

Per acabar us vull transmetre que si la tristesa ens acompanya per la seva pèrdua, alhora també puc sentir l'alegria d'haver viscut una vida, una aventura al seu costat. Va ser dels primers companys de feina que vaig tenir. Em va ensenyar a pregar juntament amb la mare. Va ser el pare inquiet per les nostres vides, el pare bo que ens va estimar molt. La paraula que em ve al cor és *joia*, perquè sento que el pare ha marxat amb molta pau interior i ha viscut una vida en pau. Em deia que no li feia por morir perquè havia estat molt gran el que havia viscut i com ho havia viscut. Va estimar molt i ell sentia que el Senyor se l'estimava també, molt.

Moltes gràcies, pare, per tot allò de bo que ens has donat, hem crescut al teu costat, ens dones forces, ens hem sentit molt estimats, continues amb nosaltres, i creu-me que ja es fàcil trobar-te en tot i en tots. T'estimem molt, ja sempre viuràs en nosaltres, t'estarem sempre agraïts. Gràcies, Senyor, per aquest regal tan gran que ha estat el nostre pare i la nostra mare.

Acabo amb un fragment d'un escrit d'Anthony de Mello, líder espiritual jesuïta i hindú, a qui el pare agradava llegir i a qui sovint feia referència:

– *I quan penses dur a terme el teu somni? –va demanar el Mestre al seu deixeble.*

– *Quan tingui l'oportunitat de fer-ho –va respondre.*

El Mestre li contestà:

– *L'oportunitat mai no arriba. L'oportunitat és aquí.*

LA PAU A COLÒMBIA: ON ANAVA I ON ES

Per Montse Forcadell

Un recorregut per la situació del país andí guiat per Josep Maria Oró

Josep Maria Oró, membre de l'ACODes de fa més de 25 anys, del grup de Castellbisbal, ens fa un breu retrat del seu pas per Colòmbia el setembre del 2016 coincidint amb la firma dels acords de pau entre el govern i les FARC.

El Josep Maria des que era molt jove ha estat voluntari de Mans Unides; n'ha estat representant, delegat i president (2015-2018) de la delegació de la diòcesi de Sant Feliu de Llobregat. L'organització (amb presència a setanta-dues diòcesis) va néixer gràcies a les dones d'Acció Catòlica, arran d'una crida mundial de la FAO pels anys seixanta per la gran fam que hi havia al món. Elles engegaren unes quantes campanyes amb molt bona resposta i després d'uns quants anys constituïren l'organització. El Josep Maria se sent còmode en aquesta institució eclesial que treballa per millorar les condicions de vida dels més pobres perquè segueix les paraules de l'Evangeli: «Donar menjar a qui té fam». I afegeix: «Si tenim dos pans i som fills del mateix Déu, li donarem un pa com a mínim al germà que tenim al costat que no en té cap, oi?»

Diferents projectes, diferents vivències

Com a membre de Mans Unides, el setembre del 2016 el Josep Maria començà un viatge de deu dies a Colòmbia, que li va permetre veure alguns dels projectes i prendre consciència de com vivien els colombians aquell moment històric. La primera visita va ser al Chocó (un dels trenta-dos departaments de Colòmbia): una regió despoblada (300.000 habitants, el 90% afrocolombians i un 5% indígenes) i la més pobra del país, malgrat ser una de les més riques del planeta en biodiversitat i en minerals (or).

La regió ha estat molt castigada per la guerrilla donada la seva posició geoestratègica com a corredor que facilita el pas d'armes i cocaïna; ha estat, per tant, zona de lluita, la qual cosa ha provocat desplaçaments dels autòctons cap a altres zones del país. La principal via de comunicació és el riu Atrato, cabalós i ric en recursos. En el passat els esclaus alliberats o escapats i els indígenes autòctons pujaven riu amunt i s'establien formant petites comunitats. Evidentment els descendents no n'han tingut mai escriptures de propietat i estaven indefensos davant les multinacionals interessades en els terrenys, que iniciaven processos de desforestació per sobreexplotar la selva i malmetre els recursos.

El Josep Maria recorda que després de dues hores pel riu va fer cap a un poble d'unes cinquanta cases d'autoconstrucció; només l'escola i l'església eren d'obra. Aquesta darrera ha tingut un paper més social que religió, en permetre

les trobades i l'empoderament d'aquestes comunitats. En aquest poble el Josep Maria va assistir a una assemblea en què es va explicar el procés de pau i les condicions del referèndum que tindria lloc.

Precisament, el bisbat de Quibdó (capital del Chocó) ha tingut un paper destacat en l'elaboració

dels tractats de pau. Un dels punts de lluita havia estat la devolució de les terres a les comunitats i l'empoderament de les dones. A més, la pastoral social de la diòcesi, portada a terme per missioners i seglars claretians, ha promogut un procés d'evangelització emmarcat en la defensa i cura de la vida. Això ha permès a aquests grups socials anar assumint programes i pràctiques per a la defensa del territori com a espai de vida i de construcció cultural, amb un ús racional dels recursos i l'enfortiment del propi dret per a aquest medi ambient.

D'aquí la presència d'aquesta pastoral social en la Cocomancia (Consejo Comunitario Mayor de la Asociación Campesina Integral del Atrato), pionera en la lluita pel reconeixement dels drets ètnics de la població negra de Colòmbia, la participació en la construcció del capítol ètnic dins dels acord de pau, programes d'activitats en el camp productiu o la declaració del riu Atrato com a subjecte de dret, entre altres. Aquestes accions demanen recursos que

les comunitats no tenen i aquí és on bisbat i oenagés com Mans Unides uneixen esforços.

Altres projectes promoguts per la mateixa pastoral social amb finançament de Mans Unides i que el Josep Maria va poder visitar eren un centre de salut i una cooperativa transformadora d'arròs, sucre de canya i farina de plàtan de manera ecològica per a la seva posterior comercialització.

També van anar a la zona de la Guajira, al nord de Colòmbia, en un terreny pràcticament desèrtic habitat per la comunitat indígena dels wayuu. El Josep Maria encara s'entristeix quan pensa en la pobresa extrema d'aquelles persones, sense aigua potable, ni corrent elèctric ni vies de comunicació. I explica com la colonització espanyola va portar gairebé l'extermini de la població. Les accions de Mans Unides han ajudat a disminuir la desnutrició infantil i es continua treballant per l'autogestió. Per a ell va ser una gran experiència poder compartir amb aquestes comunitats

esperances, preocupacions i anhels i adonar-se que els nostres esforços poden tenir un impacte directe en les seves vides.

La realitat després de tres anys

La firma dels acords de pau entre la guerrilla de les FARC-EP i el govern colombià aquell novembre va generar grans expectatives en la població del Chocó, confiant en la futura construcció d'una pau estable i duradora. Fet que es va fer evident en els resultats del plebiscit en el mitjà i baix Atrato, on el 95% de la població va votar Sí als acords de pau, tot i el No guanyador en l'àmbit nacional.

El Josep Maria rep notícies poc esperançadores de les seglars claretianes amb les quals encara manté contacte. En efecte, la

demora en la implementació dels acords i el seu incompliment han portat greus afectacions al procés de pau. La presència de grups paramilitars, les dissidències de grups armats i l'Ejército de Liberación Nacional, l'ocupació d'espais que havien deixat les FARC-EP fan que les comunitats tinguin por perquè tornen les amenaces, els assassinats, els segrestos, els desplaçaments, les restriccions de la lliure mobilitat, l'augment de mines antipersones, l'afectació a processos educatius, entre altres. A la vegada es frena la inversió social en no fer-se efectiu el programa sobre el desenvolupament rural integral, i es perpetua l'abandonament estatal que històricament han sofert aquestes comunitats.

A més s'obstaculitza el funcionament de la JEP (Justícia Especial per a la Pau) invisibilitzant les víctimes del conflicte armat.

D'altra banda, la sembra de cultius d'ús il·lícit i les pràctiques de mineria perjudiquen les comunitats negres i indígenes. Un altre punt a destacar és l'assassinat sistemàtic d'homes i dones líders dels drets humans i reclamants de terra que evidentment debilita els processos organitzatius i la pròpia democràcia.

Certament, s'està posant en risc el procés de pau que tant va costar signar i mentrestant el país s'acosta, un altre cop, a la guerra. Per evitar-ho, caldria fer visible els incompliments dels acords de pau i la demora en la seva implementació, de manera que agències de cooperació internacional, l'ONU i els cossos diplomàtics acreditats pressionin el govern colombià i al partit de les FARC perquè realment s'acabi implementant i complint l'Acord de Pau. I, a més, prendre consciència que la pau es construeix amb l'esforç de tothom.

25 anys de «La Pastoral Obrera de tota l'Església»

Pepe Rodado, director del Secretariat interdiocesà de Pastoral Obrera de Catalunya i consiliari de l'ACO

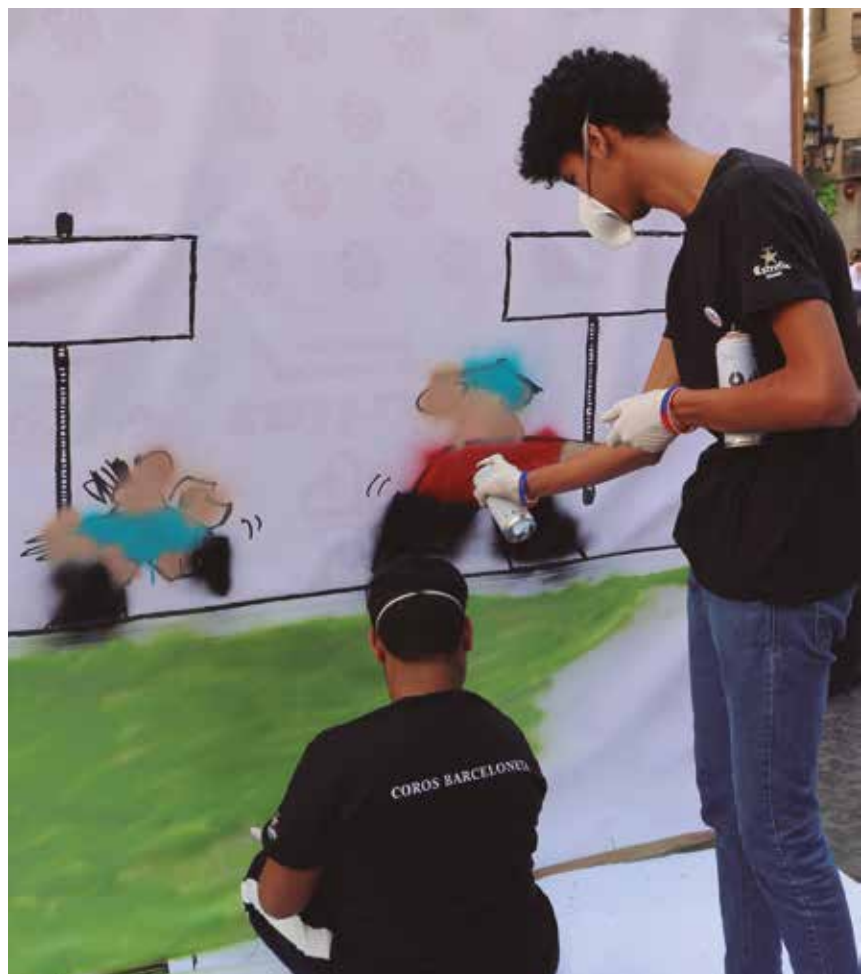
El mes de novembre d'enguany ha fet 25 anys que els bisbes de la Conferència Episcopal Espanyola (CEE) van aprovar el document *La Pastoral Obrera de tota l'Església*. Era el 1994. Aquest document és un referent per a tots i totes els qui sentim la vocació i la missió d'evangelitzar el món obrer, tasca primordial de la Pastoral Obrera.

Malgrat el títol del document i dels 25 anys transcorreguts, hem de reconèixer que no som gaires els qui coneixem el document. Però més important que això, és el desconeixement que sobre la mateixa Pastoral Obrera abunda en tota l'Església, i fins i tot entre moltes i molts militants que en formem part. Per tant, d'entrada, agraïm a *Salillum* l'oportunitat de parlar d'aquest document, d'aquesta realitat pastoral, que vol ser, sobretot, una invitació a descobrir-lo per millor entendre la nostra tasca i afrontar els

grans reptes que tenim com a treballadors i cristians. Reptes que han de ser un estímul per seguir vivint apassionadament el seguiment de Jesucrist en el món del treball, amb els nostres companys i companyes, en el gran i divers mosaic que és el món del treball avui, i en les perspectives noves que ja s'apunten.

Breus pinzellades per contextualitzar el document

El document no va ser el resultat d'una inspiració casual dels bisbes. Va ser el resultat de dos anys de treball previ de molts militants (homes i dones), moviments i delegacions, coordinats per la subdelegació de

Pastoral Obrera, creada el 1985 dins de la Comissió Espanyola d'Apostolat Seglar de la CEE. Dos anys intensos en què, seguint una pauta de treball, es recollia l'experiència, la valoració i les propostes de molts militants obrers cristians d'arreu del país que volien que el seu treball no es considerés una acció marginal dins l'Església, sinó formant part de l'acció evangelitzadora de tota l'Església. Amb les aportacions finals dels bisbes, serà aprovat un document breu, de fàcil lectura i comprensió, que representa un veritable reconeixement de la Pastoral Obrera. En honor a la veritat, cal dir que això fou possible pel suport d'una colla de bisbes que en aquell moment eren molt propers a aquesta pastoral i que tenien gran influència dins la Conferència Episcopal Espanyola.

Cal recordar que veníem d'un temps difícil en què, després de la desfeta dels moviments especialitzats a finals dels 60 per part dels bisbes, es va tenir una visió molt reduccionista i residual dels Moviments Apostòlics Especialitzats. Amb aquest document es dona reconeixement, alhora que se li vol donar projecció eclesial, a la pastoral obrera, en un nou context: superades ja les etapes del final del franquisme

i dels primers anys de la democràcia, en què la mateixa Església cerca el seu lloc i la seva aportació a la societat, en un nou context social i polític.

➔ El desconeixement sobre la Pastoral Obrera abunda en tota l'Església, fins i tot entre molts militants que en formem part

La pastoral obrera de tota l'Església

Abans de tot vull convidar-te a llegir el document original. El document vol ser l'expressió de la preocupació i el compromís de l'Església en l'evangelització del món obrer, com es manifesta en la breu introducció i en la reflexió final. Consta de tres parts: una breu descripció de la realitat complexa del món obrer; una altra, amb la descripció de la missió de la Pastoral Obrera en el marc de l'acció general de l'Església; i una tercera, la més llarga, amb 32 propostes operatives o pistes d'actuació.

A la primera part, sense ànim de fer un estudi complert de la realitat del món del treball, parla de les transformacions profundes produïdes en el món del treball i les seves causes, de la creixent fragmentació i heterogeneïtat, de la pèrdua de consciència obrera, del progressiu empobriment i procés d'exclusió social al qual està sotmès el món dels treballadors i treballadores. Constata que el món obrer continua sent la realitat més important socialment i numèricament de la societat, encara que en procés de transformació i una gran varietat de situacions, tant pel que fa als sectors (indústria, serveis, camp, mar, emigració...) com per les condicions de treball (treball legal, economia submergida, treballadors fixos, temporals, en atur, aturats de llarga durada o contractes intermitents, a temps parcial, d'aprenentatge, treballadors amb alta qualificació professional, o amb poca o nul·la, els autònoms, joves, adults, actius, jubilats, en barris populars marcats per unes determinades condicions de vida de famílies senceres...) totes marcades per la precarietat laboral i econòmica, i la dependència del lloc de treball. Afirma amb rotunditat que, malgrat que el seu rostre hagi

canviat, el món obrer continua existint, ocupant el mateix lloc de subordinació en el sistema de producció, sotmès a les exigències del capital i els seus mecanismes econòmics i culturals. Acaba aquesta part denunciant, en la tradició de la Doctrina Social de l'Església, la regulació o desregulació que s'està imposant en el treball, provocant un gran patiment, empobriment i marginació social, que és incompatible amb la dignitat de les persones i el respecte dels drets humans.

➔ **Amb el document de la POTE es dona reconeixement a la pastoral obrera, ahora que se li vol donar projecció eclesial, en un nou context**

Afirma que l'Església vol mantenir-se fidel a Jesucrist i compromesa en la causa del món del treball per ser veritable Església dels pobres. Per això, a la segona part expressa que l'evangelització del món obrer és

l'objectiu central de la Pastoral Obrera, i en tant que això és una tasca de TOTA l'Església, que és qui envia, acompanya, sosté i anima als agents d'aquesta pastoral. I que s'ha de tenir cura i enfortir la relació entre la Pastoral General i la Pastoral Obrera. Aquesta és especialment necessària perquè en el treball, clau de la qüestió social, està en joc la dignitat de la persona humana, que és nuclear en la fe cristiana i la Doctrina Social de l'Església. I a més, els treballadors i treballadores són la majoria de la societat i de la mateixa Església. La Pastoral Obrera és una pastoral específica ja que el món obrer té una història, una cultura, una situació i uns problemes específics, així com les seves organitzacions, que cal tenir molt en compte. És per això que les persones que es dediquen a aquesta pastoral han de tenir cura de les següents característiques: la dimensió missionera; l'encarnació en el món obrer; la formació de militants cristians; la proximitat entre Església i món obrer (per ajudar que l'Església neixi i creixi en el món obrer, i aquest es faci present en l'Església); i per donar resposta als problemes i situacions dels treballadors des de la fe i els criteris evangèlics.

Finalment, la tercera part presenta 32 propostes operatives per concretar i fer avançar aquesta pastoral en el si de l'Església i en la societat. Les propostes es divideixen en quatre apartats. El primer, presència de la pastoral obrera en la vida i missió de l'Església, presenta propostes de cara a la promoció, presència i participació de tots els fidels i els diferents organismes eclesials en aquesta pastoral. El segon, presència de la pastoral obrera en la societat, després d'un petit llistat de nous problemes i noves situacions d'aquell moment històric, fa incidència en la necessitat dels laics i la seva participació en la vida pública, amb un compromís de denúncia profètica i d'anunci de la Bona Nova de Jesucrist; que ha de tenir presència i relació amb les organitzacions obreres i també amb la Pastoral Social. El tercer, formació de militants obrers cristians, urgeix a prioritzar la formació de la dimensió sociopolítica de la fe, subratllant la Revisió de Vida com a mètode avalat per l'experiència i recomanat, ja que la formació laical s'ha de fer especialment a través de l'acció i per a l'acció transformadora, amb l'estil de Jesucrist i amb la seva espiritualitat, que inclou

Les imatges corresponen a l'acció reivindicativa que van fer a la plaça Sant Jaume de Barcelona els moviments de la plataforma Església pel Treball Decent, en la Jornada pel Treball Decent del 7 d'octubre passat.

l'acompanyament. Al quart i darrer apartat, extensió de la pastoral obrera, assenyala unes propostes de cara a alguns agents concrets (bisbes, moviments apostòlics, teòlegs), així com a alguns mitjans (escoles socials, premsa, ràdio, televisió...).

→ El món obrer continua sent la realitat més important socialment i numèricament de la societat, encara que en procés de transformació

Una valoració

Després de 25 anys, sorprèn la validesa del nostre document. Amb un llenguatge concís, entenedor i concret, orientat a l'acció, continua sent vàlid per a orientar l'acció evangelitzadora de l'Església en el món obrer. Els criteris per la presència i l'acció en el món del treball, així com les quatre parts de les propostes em semblen inspiradores per revisar i plantejar la nostra militància obrera i cristiana.

Amb tot, és evident que en aquest interval de temps hi ha algunes situacions i novetats socials i eclesials que cal tenir en compte.

La plena irrupció de la globalització (especialment en la seva versió neocapitalista), l'acceleració i l'impacte de la revolució tecnològica, el fenomen global de les migracions, el pes de l'economia financera i la crisi ecològica produïda pel sistema de producció i consum són elements que estan influïnt en la configuració actual i futura del món del treball, i de la vida en general, especialment sota múltiples formes de desigualtat i empobriment.

Al costat, cal posar la crisi de les institucions polítiques de cara a donar resposta a aquest nou escenari mundial i, alhora, la crisi de credibilitat que tenen, sovint al servei dels interessos econòmics. Malgrat que hi ha també elements positius, com la creixent sensibilitat verda, la irrupció del feminisme i la multiplicitat d'iniciatives d'economia social, hem de reconèixer que socialment, almenys a Occident, es respira un ambient general pessimista i distòpic, individualista, de por, de recerca de seguretat en tots els àmbits davant la incertesa del present i del futur, que fan

difícils les propostes alternatives il·lusionants, inclusives i plausibles.

Eclesialment, no estem aïllats d'aquests elements que configuren el nostre món i, sobretot, l'esperit d'aquest moment: voler conservar el que tenim perquè ho veiem amenaçat. Aquest és un esperit present en la nostra Església i es fa notar! I tot això, en un procés d'envelliment accelerat, almenys a Europa.

→ El document afirma que l'Església vol mantenir-se fidel a Jesucrist i compromesa en la causa del món del treball per ser veritable Església dels pobres

Aquest procés marca també els agents més vitals de la Pastoral Obrera, sotmesa a una dinàmica d'envelliment i manca de relleu; a la mateixa crisi d'identitat del món obrer en el context actual, a conseqüència de la configuració del treball, del lloc social que se li dona i de la ideologia cultural neoliberal; i segurament, per tot plegat, a la manca de creativitat i gosadia profètica que tenim tots plegats...

Cap a un futur "que ja comença avui amb força i ànsia"

Una primera cosa és que els i les qui formem la Pastoral Obrera, i tota l'Església, hem de ser al mig del nostre món, en les diverses realitats on es juga la vida de les persones, des del principi d'encarnació. Això comporta estar molt atents a les situacions que viuen i vivim en l'àmbit del

treball i voler fer-nos-hi presents amb Jesucrist i com Jesucrist. I tota aquesta realitat de vida fer-la present al bell mig de les comunitats cristianes, a les nostres celebracions, discernint els signes i les crides de l'Esperit a col·laborar amb Ell. No hi haurà pastoral obrera possible sense que les persones estiguem amarades de Jesucrist i el seu Projecte d'Humanitat, anant buscant i concretant signes comunitaris que el facin present, especialment entre els "darrers".

➔ No hi haurà pastoral obrera possible sense que les persones estiguem amarades de Jesucrist i el seu Projecte d'Humanitat

Una segona cosa serà, precisament en aquest ambient individualista, fer-nos presents en realitats col·lectives, socials i polítiques amb un fort accent en el bé comú. Això comporta un estil profètic, de realisme esperançat, per situar-nos en llocs on es juguen les causes dels esdeveniments socials, conscients de les dificultats, sense messianismes, amb actitud de recerca de solucions socials inclusives al servei de la vida de totes les persones. La formació i l'acompanyament de les persones que es comprometen en aquests llocs ha de ser molt seriosa.

Hi afegiria el gran repte global que tenim sobre la configuració

del treball en el futur, degut a la revolució tecnològica. Com totes les coses humanes, depèn de l'ús i la implementació que se'n faci tindrà unes conseqüències o unes altres. No està en joc només una qüestió tècnica sinó humana. I hem d'estar amatents que estigui al servei de les persones i no del poder del capital i els seus interessos. L'Església, amb la Pastoral Obrera i altres agents, no pot obviar aquest repte i restar-ne al marge, que inclou el debat multidisciplinari i la recerca de propostes d'alternatives humanitzadores que comptin amb els més desfavorits. Encara més, la necessitat d'una reflexió teològica sobre el treball, que no pot ser un joc intel·lectual sinó que posi sobre la taula que el que està en joc és la vida de les persones, de la humanitat i del món tal com Déu el vol.

➔ Els Equips Arxiprestals de Pastoral Obrera continuen sent una via molt inexplorada a casa nostra

El paper dels moviments apostòlics especialitzats com l'ACO, la GOAC, la JOC i el MIJAC serà molt important perquè la Pastoral Obrera pugui ser veritablement de tota l'Església. Per això, cal fer una revisió sobre la nostra participació en la vida eclesial més quotidiana i senzilla, com a les parròquies, així com la nostra presència en els llocs de treball més precaris i menys valorats, que permeti el

contacte proper i empàtic amb les treballadores i treballadors darrers de l'escala social, perquè ells i elles puguin esdevenir deixebles i apòstols de Jesucrist, Bona Nova de Déu per a la humanitat. Els Equips Arxiprestals de Pastoral Obrera continuen sent una via molt inexplorada a casa nostra, i crec que portadors de futur, ben arrelats a la realitat.

➔ Després de 25 anys, la POTE continua sent vàlid per a orientar l'acció evangelitzadora de l'Església en el món obrer

Per acabar...

Aquest article vol ser obert i interactiu. Tu, lectora o lector, quins reptes i accents posaries als militants obrers cristians per ser fidels a la nostra missió? No deixis de pensar-hi, de compartir-ho amb d'altres, en grup, intentant arribar a algunes propostes d'acció que us engresquin i engresquin els altres a seguir col·laborant amb el Pare-Mare Nostre en la realització del seu Regne, com a treballadores i treballadors.

Fer una mirada al camí fet aquests 25 anys, fent una valoració dels avenços i els errors, refermar conviccions en Jesús i marcar prioritats que ens semblin vàlides per a aquest nou moment, és una tasca de la Pastoral Obrera per celebrar l'aniversari i projectar el futur.

Pots consultar el document *La Pastoral Obrera de tota la Iglesia a*

http://acoesp.org/sites/default/files/pastoral_obrera_de_toda_la_iglesia_0.pdf

DEIXEBLES A L'ESCOLA DE L'AMOR

Per Patricia Hevia Colomar, rscj

A gairebé totes les tradicions religioses hi ha una figura que vertebrava el procés d'aprenentatge dels que volen iniciar-se en els camins de Déu: el Mestre. A l'hinduisme trobem el *gurú*; l'*starets*, dins la tradició ortodoxa, dona a conèixer als seus fills i filles espirituals «l'amor que guia»; *sheij*, al sufisme, és el savi que ajuda qui s'inicia a retornar al camí de l'Amor.

Els evangelis insisteixen una vegada i una altra a anomenar deixebles aquells i aquelles que segueixen Jesús pels camins de Galilea, fent servir —més de 200 cops!— el terme grec «maghthv», que significa aprenent. I aquestes dones i homes que acompanyen Jesús pels camins li diuen Rabí, reconeixent en ell una autoritat i un ensenyament que neix no només de les seves paraules, sinó sobretot dels seus gestos, dels espais que habita, dels rostres concrets als quals s'acosta.

Jesús, el Mestre, amb la seva Presència sedueix i desperta les ganes de quedar-se al seu costat

Jesús de Natzaret

Qui és aquest home davant el qual els deixebles exclamen «Tu tens Paraules de Vida Eterna»? Qui és aquest home que pels camins porta l'anunci d'un Déu que és

Amor i Misericòrdia? Qui és aquest que toca amb amor i tendresa les ferides més fondes de l'ésser humà i que amb la mirada aixeca i posa drets els abatuts?

Jesús convida els seus deixebles a entrar de ple en l'experiència de Déu i del Regne

La seva Presència, la seva manera de mirar la realitat i d'abraçar-la, la seva experiència profunda de Déu i el que diu sobre Déu genera en els que es deixen tocar per aquesta novetat el desig d'entrar en aquesta manera de Ser que té gust de llibertat, que té gust de justícia, que té gust d'Amor. Jesús, el Mestre, amb la seva Presència sedueix i desperta les ganes de quedar-se al seu costat.

Convertir-se en deixebles

Els evangelis ens mostren sempre Jesús envoltat de persones. Entre tota aquesta gentada que l'acompanya hi ha aquelles dones i homes que ell ha cridat a seguir-lo. I és que ser deixeble de Jesús neix d'un mutu reconeixement que brolla de l'Amor, neix del contacte amb aquesta seducció primera, neix del desig de Jesús de ser acompanyat i de la seva invitació a entrar en un procés de transformació profunda. El discipulat a què convida Jesús no

Imatges corresponents a alguns moments de la 66a Jornada General de l'ACO que es va celebrar el 12 d'octubre passat.

consisteix en l'assimilació d'uns ensenyaments o d'una doctrina; Jesús convida els seus deixebles —i també cadascun i cadascuna de nosaltres— a entrar de ple en l'experiència de Déu i del Regne.

A la tradició jueva i hel·lenística del temps de Jesús, els deixebles triaven el seu mestre, i després d'un temps de formació aconseguien un estatus que els igualava a ells. Però Jesús, quan ens crida ho fa per introduir-nos en una relació única d'Amor que durarà sempre. Aquesta relació d'Amor traurà els seus deixebles dels seus espais físics coneguts, i els llançarà amb el Mestre als camins per entrar en contacte amb aquells per a qui Déu somia un món nou, el Regne: els petits, els marginats, els expulsats, les dones, els malalts...

Les multituds, els marges dels camins i aquells que els habiten, els llocs apartats i de descans, les taules compartides..., tots aquests espais es converteixen en escola per aprendre a conformar-se amb el Mestre, amb els seus mateixos sentiments, amb les seves mateixes opcions, amb la seva mateixa passió.

El Regne és enmig vostre

Aprendre a reconèixer el Regne en la realitat, aprendre a reconèixer la nova vida que es gesta i que anhela veure la llum, especialment en aquells llocs, espais i persones on aquesta mateixa vida està més amenaçada o oprimida, ens demana deixar-nos afectar pel

somni de Déu que cada criatura pugui viure la Vida plena a la qual està cridada. En Jesús el Regne és la passió perquè la seva relació única amb Déu-Abbà-Amor arribi a cada criatura.

Deixar-nos afectar pel que passa ens demana entrar en un procés d'aprenentatge per educar la nostra mirada

I deixar-nos afectar i commocionar pel que passa ens demana entrar en un procés d'aprenentatge per educar la nostra mirada, per ensinistrar la nostra sensibilitat des de les claus del Déu compassiu i misericordiós, protector de viudes i d'orfes, que veu i escolta el clam del seu Poble. Veiem com Jesús, amb paciència, però amb fermesa, va ajudant els seus deixebles a reconèixer allò que oprimeix els més petits, allò que perverteix el rostre d'un Déu compassiu, i en un procés que no neix en el seu cap sinó en les seves entranyes va ensinistrant-los perquè ells també vagin i anunciïn la pau i portin llibertat, i facin possible la Vida.

Seduïts, cridats i enviats, necessitem rescatar cada dia la nostra condició de deixebles per seguir aprenent aquesta manera de ser en la realitat i transformarla, en un procés que va de dins a fora, en un procés que neix al cor i que s'expandeix allà on la nostra vida es desplega. Necessitem dotar-nos d'aquelles eines que ens ajudin a «perforar» la realitat —en paraules d'una gran dona: Madeleine Delbrêl— per entrar en el cor del món i portar-hi la Bona Notícia de Jesús.

«Tu tens Paraules de Vida Eterna»

Sinagoga de Cafarnaüm. La paraula de Jesús va portant aquells que el segueixen al centre de les seves recerques, en contacte amb els seus anhels, desvelant la seva pròpia veritat. El relat evangèlic ens diu que, a partir d'aquell moment, molts deixebles l'abandonen perquè el seu missatge és fort. Però hi ha un grup petit que descobreix que aquestes mateixes paraules tenen gust de veritat i autenticitat.

Beure de l'Evangelí, deixar que el fer de Jesús interpel·li la nostra vida, és un procés que posa en risc la nostra comoditat, que descol·loca les nostres construccions mentals, que ens porta a tocar la nostra vida amb les seves llums i ombres, amb els seus encerts i mediocritats, per posar-hi més lucidesa i veritat. Però necessitem recórrer aquest camí per alliberar l'Amor que ens habita.

Necessitem eines que ens ajudin a «perforar» la realitat per entrar en el cor del món i portar-hi la Bona Notícia de Jesús

Necessitem tornar una vegada i una altra al lloc en què vam ser atrets per Jesús, necessitem tornar a les paraules de vida eterna —úniques per a cadascun i cadascuna de nosaltres—, llocs i paraules des de les quals podem ser enviats sense por i amb audàcia, apassionats i confiats en Aquell que ens crida i ens envia.

TEIXINT SOMNIS, TRANSFORMANT EL MÓN

Per Sonia Carralafuente i Elvira Aliaga

L'ONG TALLER DE SOLIDARIDAD DIGNIFICA I EMPODERA LES DONES TREBALLADORES POBRES

La situació de vulnerabilitat en què es troben moltes dones al món i el convenciment que l'educació, la igualtat d'oportunitats i un comerç basat en la justícia esdevenen motors de transformació social són les principals raons per les quals l'ONG Taller de Solidaridad impulsa projectes amb dones treballadores empobrides.

Taller va néixer l'any 2001 i és present en tretze països impulsant uns 300 projectes que han beneficiat més de 350.000 persones. Són projectes que aposten per la formació bàsica i tècnica, per fomentar l'accés de dones i joves a empenedories, i per impulsar el desenvolupament de les comunitats amb les quals treballen, promovent els drets humans. A més, a Espanya, una

xarxa de voluntaris i voluntàries, més de 150 persones que col·laboren en catorze territoris diferents, s'impliquen en tasques de sensibilització, educació per al desenvolupament i promoció del Comerç Just i el consum responsable.

El carisma de les Serventes de Sant Josep s'expressa en el compromís amb la promoció i evangelització del món treballador pobre, privilegiant les dones

Dones que mouen el món

La història d'aquesta organització està lligada a les Serventes de Sant Josep, una congregació el carisma de la qual s'expressa en

el compromís amb la promoció i evangelització del món treballador pobre, privilegiant les accions per dignificar les feines de les dones. Tot va començar a l'humil taller de la seva fundadora, Bonifacia Rodríguez, en plena revolució industrial quan les opcions laborals per a les dones eren molt limitades i plenes de dificultats. Avui continuen vivint el seu compromís a les seves comunitats tallers, impulsant iniciatives socials —com l'ONG Taller de Solidaridad— i teixint una xarxa de sororitat més necessària que mai per revertir la cultura patriarcal que dificulta el ple desenvolupament d'una gran part de la Humanitat.

Us expliquem breument quatre projectes de Taller que són exemple de com aquesta organització va filant totes les dimensions de la seva acció social per contribuir a la millora de la situació de les dones treballadores buscant alternatives als grans problemes que genera el negoci de la roba i un model de consum, comercialització i producció injust.

Talleres de Nazaret

La indústria tèxtil dona feina a més de 60 milions de persones al món, la majoria dones de països asiàtics. Una situació que no només afecta aquestes dones, que es veuen sotmeses a condicions d'explotació laboral i que s'enfronten amb condicions que posen en risc la seva salut, sinó que també ha suposat la pèrdua de llocs de treball per a moltes dones que a Espanya treballaven al sector tèxtil. A més, el consum no conscient i desenfrenat de roba creix mundialment al ritme de la fabricació, i perpetua aquest sistema de producció injust que posa en greu risc l'equilibri ambiental del planeta.

Davant d'aquesta realitat, l'ONG promou a les Filipines els «Talleres de Nazaret», que sorgeixen com a resposta a la situació de pobresa en què viuen moltes dones joves. La seva missió no només inclou una ocupació amb un salari just i un lloc de treball saludable, sinó que també, mitjançant un programa de formació,

garanteix a les treballadores el desenvolupament de les facultats necessàries per recuperar, valorar i potenciar les seves capacitats com a persona, empoderant-les i proporcionant-los autonomia. A més, ofereixen altres serveis com una cooperativa de crèdit, dipòsit d'estalvi, programa d'habitatge i un centre d'atenció als infants, perquè puguin conciliar vida laboral i familiar.

La cultura patriarcal dificulta el ple desenvolupament d'una gran part de la Humanitat

Projecte Hilandera

Seguint amb l'experiència de Filipines, a Màlaga s'ha obert aquest any un projecte que vol generar una alternativa ètica als sistemes actuals de producció tèxtil. Aquests s'han basat a localitzar tota la seva producció

Projecte de cooperació Wasi Nazaret, un refugi per a les dones a Checacupe, a la serra andina de Perú

Alumnes del col·legi Sagrada Família d'Alacant, que porten el polo de la marca Ropa Hecha con Amor

Activitat amb alumnes del col·legi Patrocinio de San José de Madrid al costat de les jugadores de les Leonas Emerging, de la selecció espanyola de rugbi femení en el marc del projecte Entreno Conciencia

en països on les condicions laborals de les treballadores són mínimes, i els seus drets pràcticament no són respectats, com tampoc els estàndards legals. Gran part del sector tèxtil espanyol ha estat desmantellat en els últims 20 anys, per portar

la confecció a altres països. Taller de Solidaridad ha apostat per impulsar una emprenedoria tèxtil, que ofereix a dones, en risc d'exclusió social, oportunitats laborals en condicions dignes. El que es pretén és integrar aquest taller en un ecosistema de dissenyadors/es, tallers, comerciants que estan apostant per la moda ètica i sostenible, treballant en xarxa per generar més impacte.

Taller de Solidaridad impulsa una emprenedoria tèxtil que ofereix a dones en risc d'exclusió social oportunitats laborals en condicions dignes

Ropa hecha con amor

«Ropa hecha con amor» és el nom de la marca que comercialitza els productes tèxtils que es fabriquen en els tallers. Amb aquesta roba es generen canvis en els hàbits de consum a través d'accions concretes de sensibilització en

centres educatius, en fires de comerç i en espais concrets dedicats al negoci del comerç de roba. Una línia important és la de producció d'uniformes o roba escolar, també esportiva.

La consciència també s'entrena

Des de Taller s'ha unit l'esport amb el Comerç Just i amb la promoció de la dona. Un exemple és el projecte de sensibilització «Entreno Conciencia» amb el qual s'organitzen activitats de formació i esdeveniments i es preparen llibres i materials que ajuden a difondre els valors del Comerç Just i el consum responsable. Sobretot, es realitza en centres educatius i compta amb la col·laboració de dones esportistes.

Concepción Moreno Romero, una de les voluntàries que col·labora amb l'organització des de Leganés, diu que Taller és sobretot una ONG «de dones somiadors, perquè aporten la capacitat de somiar i amb els projectes es posen les eines necessàries que teixeixin els seus somnis».

Hilander, d'emprenedoria social tèxtil, que dona feina a dones en risc d'exclusió social a Màlaga

Foto: Mercè Solé

Xavi Casanovas, a la 66a Jornada General de l'ACO

El director de Cristianisme i Justícia, Xavi Casanovas, va impartir la ponència de la Jornada General de l'ACO que es va fer el 12 d'octubre passat. «La formació cristiana ens ajuda a entendre les creus del món», va ser una de les idees força que Casanovas va traslladar en una conferència que va tenir una primera part en què es va diagnosticar el lloc que ocupa la formació en la nostra època de postmodernitat. A la segona part el ponent va explorar propostes per donar-li centralitat en la vida cristiana a partir d'algunes idees d'autores com la filòsofa Marina Garcés o Simone Weil. El ponent, a més, va destacar que per al mètode de la Revisió de Vida la formació és clau.

La conferència està disponible al canal de YouTube de l'ACO i per escrit a la Mediateca: http://acocat.org/sites/default/files/20191012_aco_ponencia_xavier_casanovas.pdf. ■

«Llevat dins la pasta», nou programa de la Pastoral Obrera a Ràdio Estel

Un espai setmanal de 25 minuts per explicar la realitat, les experiències i les vivències a l'entorn de la Pastoral Obrera i el món del treball. Aquesta és la proposta que es concreta en el nou programa setmanal a Ràdio Estel, 'Llevat dins la pasta', que s'emet cada divendres a les 17.30 h de la tarda des del 20 de setembre passat.

El programa, que impulsa el Secretariat interdiocesà de Pastoral Obrera de Catalunya, està conduït per la periodista i militant de l'ACO, Àngela Rodríguez. S'estructura al voltant d'una entrevista a un convidat i espais específics com ara recursos i activitats per ampliar informació i la lectura d'enunciats de la Doctrina Social de l'Església.

Fins al moment de tancar aquesta edició de Salillum, pel programa hi han passat Antón Costas (pobresa juvenil), Benigno Martínez (25 aniversari de la mort de Joan N. García-Nieto), Emili Ferrando (la comunicació en els moviments obrers cristians), Nasir Mehmood (Riders per drets), Anna Lara (militants cristians en política), Xavier Casanovas (la formació del laïcat), Toni Mora (les reformes laborals i la precarització de drets), M. Dolors Puigdevall (Agenda Llatinoamericana) i Josep Jiménez Montejo (la coordinació internacional dels moviments de treballadors cristians).

Podeu consultar els programes emesos a l'enllaç: http://radioestel.cat/llista_programes.php?idprg=51. ■

Foto: SaliLlum

Congrés de laics «Poble de Déu en sortida» el 2020

Un congrés per a «impulsar la conversió pastoral i missionera del laïcat en el Poble de Déu, com a signe i instrument de l'anunci de l'Evangeli de l'esperança i de l'alegria per acompanyar els homes i dones en els seus anhels i necessitats, en el seu camí cap a una vida més plena». Aquesta és la proposta que es concretarà en tres jornades, del 14 al 16 de febrer del 2020, a la Casa de Campo de Madrid.

Altres objectius específics del Congrés són la vocació baptismal del laïcat per a la missió, la dimensió sociopolítica de la fe, viure la missió amb alegria i esperança, comunió per a l'acció missionera i cridats a ser «deixebles missioners» en l'Església i en el món.

En la fase prèvia a la celebració d'aquest Congrés Nacional d'Apostolat Seglar (convocat per la Conferència Episcopal Espanyola) s'estan treballant diversos qüestionaris des de les diòcesis amb un paper destacat dels moviments i les associacions de laics. L'ACO també hi prendrà part.

Teniu més informació al programa i al web del Congrés: <http://www.pueblodediosensalida.com>. ■

Per Ton Clapés

QUAN L'ESGLÉSIA ES TORNA VERDA

L'ENCÍCLICA *LAUDATO SI'* MOTOR DE CANVI CAP A COMUNITATS MÉS ECOLÒGIQUES

Moviment Catòlic Mundial pel Clima

L'encíclica del papa Francesc *Laudato si'* (Lloa't sigueu) de 2015 amb el subtítol explícit "sobre la cura de la casa de tots" en què el bisbe de Roma demanava una reacció global davant la crisi mediambiental i el canvi climàtic va ser l'espurna que va donar lloc al Moviment Catòlic Mundial pel Clima. Quatre anys després, les paraules profètiques i acusadores de Francesc i la degradació imparabla del planeta han fet que el moviment estigui ja plenament consolidat, estès per tot el món i hagi donat a l'Església catòlica, o més ben dit al mateix Papa, un paper referent en un dels reptes de futur de la humanitat.

El moviment proposa convertir l'encíclica en "acció per a la justícia climàtica a l'experimentar la nostra pròpia conversió ecològica, transformant els nostres estils de vida i demanant polítiques públiques juntament amb el moviment climàtic general". Aquesta conversió ecològica personal pot començar per accions senzilles com ara reciclar i un compromís ètic a l'hora de comprar.

Fundat pocs dies després de la publicació de l'encíclica, el 2015 mateix, el moviment ja reuneix més de 400 organitzacions catòliques (Càritas, ordes religiosos, moviments laics, grups de joves, etc.) d'arreu del món i té gairebé un milió de membres individuals. Està dirigit per un

comitè directiu internacional amb seu a Boston (EUA). A Espanya i a Catalunya el moviment encara "està a les beceroles", admet Gabriel López Santamaría, coordinador per a Espanya. Explica que en altres estats, com l'Equador, ja s'han constituït en un congrés i organització interna pròpia. "És un treball de formigueta" que l'exemplifica en el fet que a la Conferència Episcopal Espanyola, fins ara, només han aconseguit que faci una jornada de reflexió a l'any sobre el tema.

El Moviment Catòlic Mundial pel Clima reuneix més de 400 organitzacions catòliques d'arreu del món i té gairebé un milió de membres individuals

L'objectiu de donar vida a la *Laudato si'*, l'enfoca des de tres dimensions:

- Una seria l'espiritual, instant les comunitats locals a sotmetre's a la "conversió ecològica" necessària per superar el consumisme i adaptar la nostra relació amb la "creació i els pobres".
- La segona dimensió és la de l'estil de vida, fomentant

canvis, com per exemple a través del programa *Eco Parish* per reduir l'empremta del carboni en les parròquies catòliques i la desinversió-reinversió per canviar els actius financers de l'Església de combustibles fòssils a energia neta i renovable. En aquest sentit, el mes de setembre passat el Moviment Catòlic juntament amb altres moviments semblants d'altres Esglésies i religions com *Green Anglicans*, *Operation Noah* (operació Noè), que és una organització ecumènica que fa campanyes exclusives sobre el canvi climàtic, i *Green Faith*, una coalició interreligiosa per al medi ambient, van anunciar una nova desinversió en combustibles fòssils. Les institucions religioses, 150, són el major nombre d'entitats que contribueixen a la desinversió d'un total de 1.100 entitats de tots els àmbits. Fins ara aquest miler llarg d'institucions han desinvertit 11.000 milions de dòlars en actius. "Massa sovint on comença el patrimoni acaba el nostre compromís", comenta López Santamaría. És per això que el Moviment té en aquesta campanya que fa tres anys que es realitza el seu vaixell insígnia. Càritas Internacional, la Conferència Episcopal Belga, diverses diòcesis italianes, etc., són alguns dels organismes de l'Església que s'han sumat a aquesta desinversió.

- I la tercera dimensió seria la política pública de trobar els màxims altaveus possibles per demanar polítiques climàtiques amb la mobilització als carrers i amplificant el missatge de la *Laudato si'* en els mitjans de comunicació.

En relació amb l'encíclica i per evidenciar que la lluita ecològica la lideren en molts casos els joves, el Moviment té una branca juvenil "Generació Laudato si'", que es mobilitza "perquè la justícia climàtica convoqui l'Església i el món perquè actuïn". S'organitzen en cercles, petit grup de persones, que es reuneixen periòdicament per pregar, reflexionar i actuar. Moltes de les seves accions les fan juntament amb la resta del moviment a favor de la defensa del planeta.

El vaixell insígnia de l'MCMC és la desinversió-reinversió per canviar els actius financers de l'Església de combustibles fòssils a energia neta i renovable

Parròquies ecosolidàries

Un projecte semblant al del Moviment Mundial és el que impulsa Justícia i Pau sota el títol de Parròquies Ecosolidàries amb l'objectiu "que les institucions cristianes animin la conversió ecològica integral i esdevinguin un espai on experimentar un nou estil de vida fruit d'aquesta conversió", sempre amb la *Laudato si'* com a guia i font d'inspiració.

Manifestants en la primera vaga mundial del clima que es va fer el 27 de setembre passat.

El projecte es basa en quatre eixos:

- El primer seria l'anomenat "nova mirada", basat en la difusió i aprofundiment del text de l'encíclica per a la conversió ecològica.
- Aquest aprofundiment ens portaria al segon eix, que seria "l'espiritualitat ecosocial", ja que al llarg de tot el text asseguren que "hi ha punts de reflexió i elements de gran densitat espiritual que mouen a la pregària i es poden incorporar a la litúrgia".
- Després de la reflexió, l'acció: el tercer punt s'anomena "nous estils de vida", per transformar la vida quotidiana de la comunitat i els seus membres, amb valors com la sobrietat enfront del malbaratament o el consum responsable enfront del consumisme.
- El quart punt seria el "compromís social", basat "en la necessitat del diàleg sobre el medi ambient cap a noves polítiques locals, nacionals i internacionals i també en la necessitat d'orientar la política i l'economia vers el desenvolupament integral de la persona i la plenitud humana."

Per saber-ne més:

Moviment Catòlic Mundial pel Clima:

<https://catholicclimatemovement.global/es/>

Generació Laudato si':

<https://laudatosigeneration.org/es/home-es/>

Parròquies ecosolidàries:

<http://www.justiciaipau.org/ecoparroquies/>

MENÚS SALUDABLES I SOSTENIBLES A L'ESCOLA

Per Joan Manel Mayordomo / Fotos: Associació Menjadors Ecològics

Els menjadors ecològics poden esdevenir una palanca de canvi en el sistema productiu, de consum i alimentació

La necessitat d'una transformació global en el sistema productiu, de consum i alimentació esdevé un element imprescindible per garantir el nostre futur com a societat. En aquest sentit les grans col·lectivitats poden esdevenir una palanca de canvi important pel volum que representen i pels diferents actors que en formen part. El cas dels menjadors escolars n'és un exemple clar, ja que ens trobem en una situació en què intervenen famílies i alumnes, cuiners i monitors, direccions de centres i administració, productors. L'aposta per uns menjadors escolars ecològics planteja un canvi de paradigma que facilita aquesta transformació

global. Però al voltant de l'etiqueta "ecològic" hi ha diferents propostes i iniciatives, algunes de les quals es mouen més en la part de reclam comercial que a plantejar un canvi real del model.

Però, què és un menjador ecològic? Nani Moré, cuinera i presidenta de l'Associació Menjadors Ecològics, explica que un menjador ecològic ha de ser saludable i sostenible. Això implica establir un consum diari de verdures de temporada i proximitat, augmentant l'equilibri entre proteïnes vegetals i animals; una aposta pels productors propers, afavorint l'economia local, reduint el transport i amb unes relacions entre productors i consumidors socialment justes; i un acompanyament dels nens i nenes al temps de migdia, educant i acompanyant aquest canvi.

L'aposta pels menjadors ecològics pot permetre recuperar, augmentar i consolidar les produccions ecològiques locals, tot generant llocs de treball

Aquesta transformació no és fàcil ni ràpida. Hi ha escoles que volen plantejar el canvi, però desconeixen com iniciar aquesta transició. Aquest és el plantejament que porta el 2013 un grup de professionals de la producció, l'alimentació i

l'educació a la creació de l'Associació Menjadors Escolars. Per Nani Moré era imprescindible poder assessorar, acompanyar i formar per fer el pas cap a un model alimentari més saludable i sostenible.

El paper de les famílies és molt important en l'acceptació d'una proposta de menjador ecològic

Parlar d'alimentació suposa abordar tot el cicle, del camp al plat: la producció, la recollida, la distribució, l'elaboració... L'aposta pels menjadors ecològics pot permetre recuperar, augmentar i consolidar les produccions ecològiques locals, tot generant llocs de treball. Aquest és un repte important en l'actualitat, en què el sector agrari a Catalunya representa només el 2% de la població activa.

Nani Moré destaca l'èxit d'algunes escoles on s'ha pogut dur a terme aquesta transformació, de

manera que entre el 70% i el 80% dels aliments que es troben al menú són ecològics i s'ha augmentat el consum diari de verdures sense incrementar el preu del menú. Segons Nani Moré "a Catalunya hi ha 400.000 usuaris de menjadors escolars de primària i en deu anys només hem aconseguit que 20.000 passessin a un menú ecològic". Per ella alguns dels motius que dificulten aquest canvi són la dificultat d'accés als aliments locals i ecològics; la poca experiència de canvi de menjador convencional a ecològic; la manca de formació dels equips de cuina en receptes per a confeccionar un menú escolar ecològic i de temporada; la manca de suport per part de l'Administració en processos de compra pública en què aposti per criteris de sostenibilitat i proximitat; les reticències per part de la comunitat educativa (famílies, AMPA i direccions). Un exemple molt significatiu és l'equipament de les cuines escolars, on es pot veure com predominen els congeladors per sobre de les neveres. Aquest fet dificulta l'aposta per una cuina de temporada i amb presència de matèria primera fresca per sobre de la congelada.

- ▶ El paper de les famílies és molt important en l'acceptació d'una proposta de menjador ecològic. Per a moltes famílies un bon servei de menjador significa que els nens i nenes surtin tips. Això fa que "tastar" estigui mal vist, i amb l'afegit que, segons Nani Moré, la repetició sol ser un malbaratament alimentari, ja que es cuina més quantitat de la necessària. Cal ser conscients que en el model actual molts dels aliments que formen part dels menús escolars provenen de cadenes de proveïment globalitzades, amb el consegüent alt impacte ecològic. Hi ha menús en què el consum de proteïna animal és tres vegades superior a les recomanacions que existeixen, amb les repercussions que implica en la salut i el medi ambient.

Per Nani Moré es va produir un punt d'inflexió el 2015, quan un conjunt d'ajuntaments, entre els quals vuit de l'Estat espanyol, van signar el Pacte Alimentari Urbà de Milà. En aquest acord es proposava promoure dietes sostenibles (tant en l'aspecte saludable com ambiental), redefinint els programes dels menjadors escolars per oferir menjar sa i de procedència local i apostar per unes cadenes de subministrament curtes.

En aquest sentit és molt difícil que el nombre de menjadors ecològics augmenti sense el paper actiu de l'Administració. Els criteris de compra pública i de licitació de les Administracions haurien d'incloure criteris socials, culturals, ecològics i de proximitat en la compra pública, ja que aquest és un element clau per impulsar canvis estructurals del model de menjador.

Cal destacar en l'actualitat la concentració de la gestió de menjadors escolars en un nombre reduït d'empreses. És el cas de dues empreses multinacionals que gestionen el 20% dels menjadors i que aposten per l'optimització de costos, la deslocalització de la producció i la concentració de

l'elaboració dels menús en grans cuines centrals. Mentre les administracions públiques continuïn primant l'oferta més econòmica, és molt difícil que les petites i mitjanes empreses hi puguin accedir introduint criteris socials i ecològics.

Mentre les administracions públiques continuïn primant l'oferta més econòmica, és molt difícil que les pimes hi puguin accedir introduint criteris socials i ecològics

La transformació cap a uns menjadors ecològics és complexa, però és una realitat possible que ja existeix i necessària. Cal ser conscients de la necessitat de transformar el nostre model d'alimentació i producció, incloent-hi criteris socialment justos i ambientalment sostenibles. En aquest canvi és imprescindible la participació dels diferents actors que hi intervenen i l'aposta decidida de les Administracions a partir de la compra pública.

Referències:

Associació Menjadors Ecològics:

<https://www.menjadorsecologics.cat/>

"Los comedores escolares no son sostenibles": <https://www.elcritic.cat/noticias/assignatura-pendent-amb-el-planeta-els-menjadors-escolars-no-son-sostenibles-30441>

SUBSCRIU-TE A SALILLUM

Busquem, amb humilitat, contribuir a il·luminar el món del treball i la vida, amb la mirada que Jesús proposa: humanitzant i estimant, comproment-nos amb els pobres i en situacions que ens envolten.

Salillum es publica gràcies a la col·laboració desinteressada de diverses persones que s'ocupen de redactar i corregir textos, il·lustrar i fotografiar. Els costos corresponen a la impressió i enviament.

Rebràs dues revistes a l'any

Ajudaràs a anunciar el missatge de Jesús en el món del treball

SUBSCRIPCIÓ ANUAL (2 NÚMEROS A L'ANY) /SUBSCRIU-T'HI ARA

Per a enviaments de **més d'un exemplar** o a l'**estranger**, contacta amb nosaltres

Nom	FORMES DE PAGAMENT (tria'n una)	
Cognoms	☐ > Domiciliació bancària	
NIF	Nom del titular	
Adreça	Adreça del titular	
Població	Codi postal	Banc / Caixa
Telèfon	Mòbil	Localitat
Correu electrònic	Sucursal Carrer i número	
	Feu el favor de pagar els rebuts que Acció Catòlica Obrera presenti al meu compte / llibreta	
	Signatura titular	Data
☐ Reduïda 8€ any	☐ Real 10€ any	☐ Suport 15€ any
Envia aquesta sol·licitud a Acció Catòlica Obrera, C/ Tapioles 10 2n, 08004 Barcelona o escanejant-la per email a acocatalunya@gmail.com		
<small>Les dades personals que ens facilites seran incorporades a un fitxer de dades registrat a l'Agència Espanyola de Protecció de Dades, titularitat d'Acció Catòlica Obrera (ACO) i mantingut sota la seva responsabilitat per a enviament d'informació de l'ACO i ús administratiu i estadístic. Pots exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició dirigint-te a l'ACO, C/ Tapioles 10 2n, 08004 Barcelona, o acocatalunya@gmail.com, adjuntant fotocòpia del teu DNI o document identificatiu equivalent.</small>		
<small>Si no vols rebre informació de l'ACO, marca la següent casella: ☐</small>		
☐ > Xec nominatiu		
Xec nominatiu a nom d'Acció Catòlica Obrera		
☐ > Ingrés via transferència		
Si decideixes fer el teu abonament per transferència envia'ns una còpia de l'operació. Compte: Triodos Bank ES 75 1491 0001 2920 0698 4526		

«Vulnerabilitat, fortalesa i resiliència de la gent gran»

«Quan vaig fotografar la Lina Mercedes Espinoza tenia 79 anys i vivia a Rancho Grande, el Salvador. El marit la va abandonar i va haver de rentar roba i netejar cases per tirar endavant el fill. Van viure en una *champa* amb parets de xapa durant molts anys fins que, després de l'huracà Mitch, van poder

accedir a un petit habitatge de blocs de ciment gràcies a un projecte de cooperació internacional»
(Marc Espín).

Marc Espín (Barcelona, 1979) és periodista especialitzat en qüestions internacionals i professor de la UAB. *Descartados*, un llibre sobre l'exclusió de les persones grans al Salvador, és la seva primera

obra fotoperiodística. El 2018 van posar en marxa un projecte d'apadrinament de les persones grans fotografiades al llibre que ha facilitat un ingrés mínim a onze persones, una de les quals és la Lina.

www.descartados.org